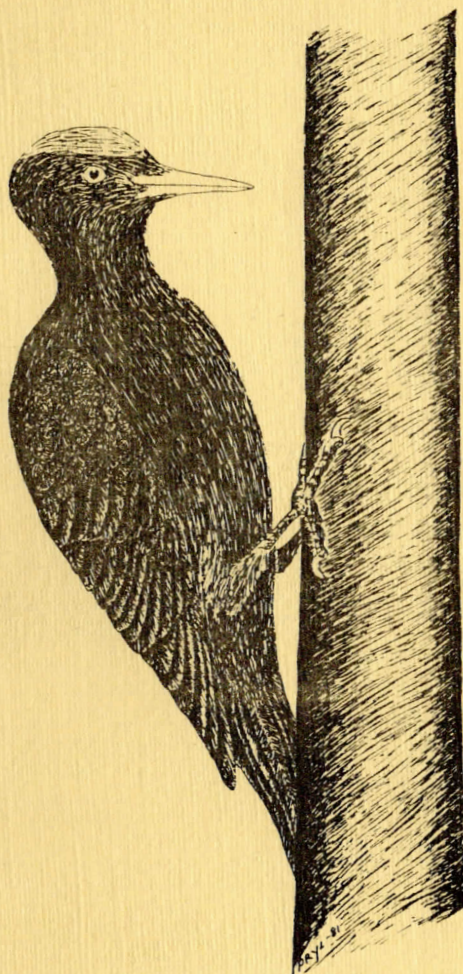

SAVON KÄS

2•1981

2. VSK

POHJOIS-SAVON
LINTUMIEHET

SIIVEKÄS 2/1981 2. VSK

Julkaisija: Pohjois-Savon Lintumiehet (PSLM)

Vastaava toimittaja: Jukka Kauppinen
os. takasisäkannessa

Toimitussihteeri: Jorma Tuomainen
os. takasisäkannessa

Muu toimituskunta: Patrick Hublin
Juhani Toivanen

Toimituksen osoite: PL 205, 70101 KUOPIO 10

SISÄLLYS

Markku Ukkonen: Idänuunilinnun (<i>Phylloscopus trochiloides</i> viridianus Blyth) esiintyminen Pohjois-Savossa 1966-1979.....	33
Janne Taskinen: Rengastustoiminta Pohjois-Savossa 1974-79.....	45
Jukka Kauppinen & Jorma Tuomainen: Pohjois-Savon linnuston faunistinen katsaus 1980.....	52
Juhani Toivanen: Pohjois-Savon talvilinnusto 1980/-81.....	67
Tiedonantoja.....	77
Tietoa linnustonsuojelusta.....	78
Tiedotuksia.....	83

Kansikuva: Palokärki (Mikko Pryl)

SIIVEKKÄÄN jakelu ja tilaaminen: Jaetaan PSLM:n jäsenille. Lehden voi tilata myös jäseneksi liittymättä maksamalla 20,- postipankkiin tilille KU 6606 82-2. Ilmestyy neljänä numerona vuodessa. Osoitteen muutokset sihteerille.

SIIVEKÄS 3/1981: Ilmestyy alkusyksyllä. Kirjoitukset syyskuun loppuun mennessä toimitukselle.

Markku Ukkonen

IDÄNUUNILINNUN (*Phylloscopus trochiloides viridianus* Blyth) ESIINTYMINEN POHJOIS-SAVOSSA 1966-1979

Suomessa idänuunilintu on kaakkoinen tulokas, jonka leviäminen maahamme alkoi viime vuosisadan lopulla. Selvää runsastuminen tapahtui 1930-luvulla (Välikangas 1951), ja 1940-luvulta lähtien laji on pesinyt maassamme enemmän tai vähemmän säännöllisesti (Järvinen & Ulfstrand 1980). Nykyisin lajin levinneisyysalue käsittää maamme etelä- ja keskiosan. Kaakkois-Suomessa laji esiintyy eräinä vuosina melko runsaslukuisena (mm. Tiainen 1980). Pohjois-Savossa idänuunilintu on aina ollut harvinaisuus, joskin lajin nimi on viime aikoina alkanut viihtyä yhä useamman lintumiehen huulilla.

Kirjeitukseni tarkoituksena on selvittää tämän kohti pohjoista levittäytyvän lajin esiintymiskuvaa Pohjois-Savossa - lajin levinneisyysalueen pohjoislaidalla - 1960-luvun lopulla ja 1970-luvulla sekä pohtia syitä lajin esiintymiskuvaan. Antikainen (1965) on selvittänyt lajin esiintymistä Pohjois-Savossa ennen vuotta 1966.

Aineisto ja menetelmät

Perusaineiston muodostaa Kuopion museon uuteen faunistiseen lintukortistoon (ks. Tuomainen 1980) kootut idänuunilintuhavainnot sekä Atlashavainnot (1974-79), jotka tosin ovat osin tarkistamattomia. Havainnot on yleensä tehty "tavallisen" linturetkelilyn yhteydessä sen kumminkin lajiin keskittymättä, joten esiintymiskuvaa tarkasteltaessa on otettava huomioon retkeilyaktiivisuuden ajalliset ja paikalliset eroavuudet. Retkeily ja havainnointi on keskittynyt voimakkaasti Kuopioon ja sen lähiympäristöön (Siilinjärvi, Maaninka, Riistavesi (kuuluu nykyään Kuopioon) ja Kaavi) sekä Varkauden ympäristöön. Havainnointi on ollut vilkkainta 1970-luvulla. Tarkempia kvantitatiivisia tietoja on saatu Kaavilta v. 1977-80 suoritetuissa linjalaskennoissa (linjaa yhteensä noin

90 km) (menetelmä ks. Väisänen & Järvinen 1974). Lajin esiintymistä on seurattu tarkemmin Puijon alueella Kuopiossa. Tekstissä esitetyt säähavainnot on kerätty Ilmatieteen laitoksen kuukausittaisista sääkatsauksista 1970-79 (Kuopion lentoaseman arvot).

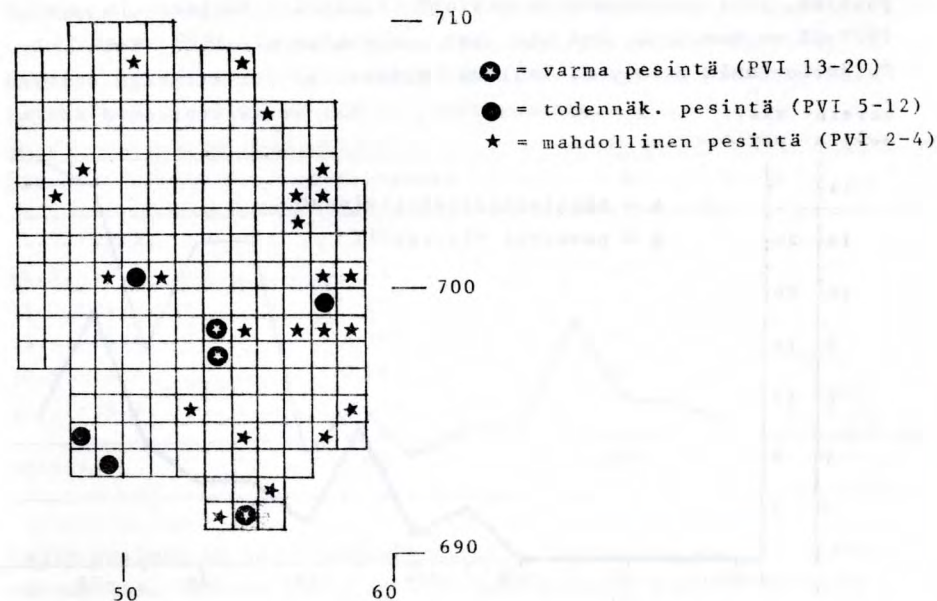
Esiintyminen Pohjois-Savossa

Lintukortiston mukaan v. 1966-79 Pohjois-Savossa on tehty havaintoja yhteensä 70 yksilöstä tai parista eli keskimäärin 5 havaintoa/vuosi. Kaikki havainnot ovat vuosilta 1971-79 (noin 8 havaintoa/vuosi). Valtaosa havainnoista on Kuopiosta (47 %) ja Kaavilta (23 %) (taulukko 1).

Taulukko 1. Pohjois-Savossa v. 1966-79 tehdyt idänuunilintuhavainnot (yksilö/pari) kunnittain ryhmiteltynä.

kunta	yks./paria	%
Kuopio	33	47
Kaavi	16	23
Maaninka	7	10
Pielavesi	3	4
Siilinjärvi	2	3
Kiuruvesi	1	1
Leppävirta	1	1
Rautalampi	1	1
Rautavaara	1	1
Riistavesi	1	1
Sonkajärvi	1	1
Suonenjoki	1	1
Tervo	1	1
Varkaus	1	1
yhteensä	70	97 %

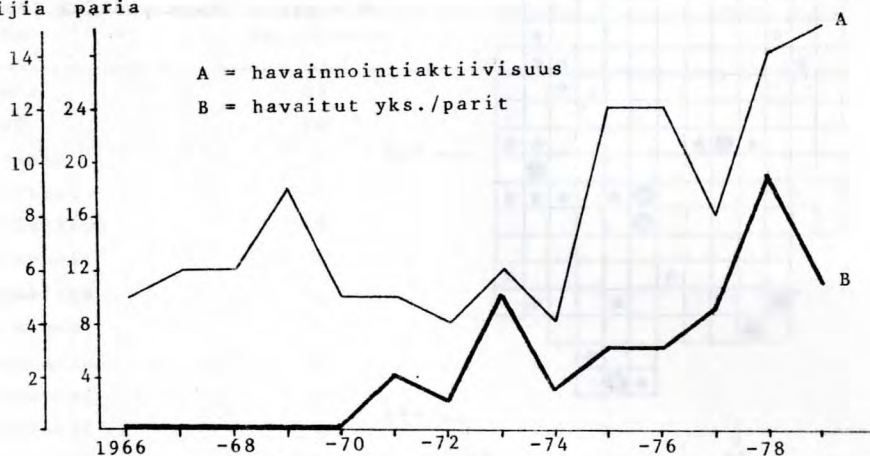
Kunnittainen esiintymiskuva selittyy pitkälti havainnointiaktiivisuuden kunnittaisella jakautumisella. Esiintymiskuvaa voidaan yrittää selittää myös lajin suosimien habitaattien esiintymisellä; havainnot keskittyvät ns. Kuopion lehtokeskusalueelle, jossa rehevien ja korkeapuustoisten sekametsien määrä on suurimmillaan. Pohjois-Savon Atlashavainnot antavat samanlaisen esiintymiskuvan; havaintoja on tehty eniten Kuopion ympäristössä (kuva 1). Varkauden ja Suonenjoen ympäristöstä on varmaa ja todennäköistä pesintää osoittavat havainnot. Ylä-Savosta on niukalti havaintoja, ja kaikki havainnot koskevat laulavia koiraita. Iisalmen tyhjiä Atlas-kartalla lienee todellinen, koska alueella on myös retkeilty.

Kuva 1. Idänuunilinnun esiintyminen Atlastietojen (tilanne 18.9. 1980, havainnot tarkistamattomia, rengastustiedot eivät mukana) perusteella Pohjois-Savossa. PVI = pesimisvarmuusindeksi.

Suurin osa havainnoista (73 %) on vuosilta 1975-79 (kuva 2). Myös retkeilyaktiivisuus on ollut ko. jaksolla suurimmillaan (mm. Atlas-havainnointi). Parhaampia idänuunilintuvuosia ovat olleet 1973 (10 yks./paria), 1978 (19) ja 1979 (11). Ennen vuotta 1965 (1971) lajista ei ollut yhtään varmaa havaintoa Pohjois-Savosta, ja lähiympäristössäkkin laji oli tavattu vain viidesti (Mäntyharju, Kangaslampi, Konnevesi, Ilomantsi ja Pyhäjärvi) (Antikainen 1965). Lajin nopeaa runsastumista maakunnassamme 1970-luvulla voidaan pitää todellisena eikä pelkästään havainnointiaktiivisuuden aiheuttamana harhana. Tätä osoittavat myös havainnot Puijon alueelta, jossa on retkeilty tiiviisti 1960- ja 1970-luvulla. Ensimmäiset yksilöt (kaksi laulavaa) tavattiin 1972, 1973 havaittiin ainakin 4 laulavaa yksilöä, 1974 varmistettiin pesintä (lisäksi 1 laulava) ja vuosilta 1975-78 on havainnot 2-4 yks. tai parista/vuosi. 1979 tavattiin Puijolla tosin vain yksi laulava koiras.

havain- yks./
noijia paria

Kuva 2. Idänuunilintuhavainnot (yks./paria) tutkimuskauden eri vuosina Pohjois-Savossa. Havainnointiaktiivisuutta on kuvattu karkeasti Kuopion museon muuttoarkistoon havaintojaan lähettäneiden ja Pohjois-Savon Lintumiesten kevätmuuttokyselyihin vastanneiden henkilöiden lukumäärällä (ks. Hublin ym. 1980).

Lajin kevätmuutto ajoittuu toukokuun lopulle ja kesäkuun alkuun (mm. v. Haartman ym. 1963-72). Ensimmäinen yksilö havaitaan keskimäärin 26.5. (Hublin ym. 1980). Suurin osa havainnoista on tehty em. jaksolla (taulukko 2), jolloin muutolta palaavat koiraat laulavat innokkaaimmin ja ovat parhaiten havaittavissa. Aikaisin havainto on tehty 14.5. (1977, Tervo Talluskylä, laulava koiras). Pariutumattomilla koiraila laulukausi on pitkä; myöhäisimmät laulajat on kuultu heinäkuun lopulla.

Taulukko 2. Pohjois-Savossa 1966-79 tehdyt idänuunilintuhavainnot (yks./pari) 15 vrk:n jaksoissa. Sama pari tai yksilö on voitu havaita kahdella tai useammalla jaksolla. Neljässä havainnossa tarkka havaintoaika on jäänyt ilmoittamatta.

jakso	yks./paria	%
1.5.-15.5.	1	1
16.5.-30.5.	13	13
31.5.-14.6.	33	34
15.6.-29.6.	30	31
30.6.-14.7.	14	14
15.7.-29.7.	7	7
yhteensä	98	100

Lajin pesintä on varmistettu kahdesti: Kuopio, Puijo 1974 lento-poikue (ks. Räsänen 1974) ja 1976 lento-poikue. Lisäksi on Atlasruudulta 691:54 (Varkaus) varmaa pesintää osoittava havainto (PVI = 13 =poikue).

Kaavilla suoritetuissa linjalaskennoissa (1977-80, yht. 89,4 km, J. Toivanen & M. Ukkonen) idänuunilinnun runsaudeksi saatiin 1.77 paria/km² otettaessa huomioon koko tutkimussarka (ks. Järvinen & Väisänen 1975, 1977). Noin 23 km²:n laajuusella pohjansirkkututkimusalueellani sain idänuunilintutiteydeksi vuosina 1978-80 0.09-0.26 paria/km² (laulavien koiraiden perusteella). Koko

Maanselän ja Järvi-Suomen alueella Merikallio (1958) sai idänuunilinnun tiheydeksi alle 0.1 paria/km². Myös rajoitetun linjalaskenta-aineiston valossa laji on runsastunut Pohjois-Savossa 1950-luvun lopun jälkeen.

Runsastumisen syistä

Pohjois-Euroopan linnustomuutoksia on pyritty selittämään lähinnä kahden eliömaantieteellisen teorian pohjalta. Toisen teorian mukaan pitkäaikaiset linnustomuutokset - varsinkin viimeisen sadan vuoden lämmin ilmastokausi - ovat pääsyyinä levinneisyyden muutoksiin (esim. Kalela 1952, Williamson 1975). Välikangas (1951) selitti 1930-luvun voimakkaan idänuunilintuekspansion syiksi vuosikymmenen alun lämpimät ja suotuisat kesät ja niistä johtuvan hyvän pesimämenestyksen sekä alkukesän lämpimät säät, jotka aiheuttivat lajin kevätmuuton pidentymisen. Toinen teoria olettaa ihmisen joko suorasti tai epäsuorasti aiheuttamat ympäristömuutokset tärkeimmiksi eliöiden runsautta ja myös levinneisyyden rajoja sääteleviksi tekijöiksi (esim. v. Haartman 1973, Järvinen ym. 1977, Järvinen & Ulfstrand 1980).

Levinneisyysalueen laidoilla idänuunilintu valitsee pesimäympäristökseen mieluiten reheväkasvuisen, korkeapuustoisen, kuusen ja koivun vallitseman sekametsän, mutta tulee toimeen myös VT-männikössä (v. Haartman ym. 1963-72, Tiainen 1980). Havaintoni Pohjois-Savosta osoittavat lajin suosivan vanhoja, luonnontilaisia ja paikkakunnan komeimpia OMT- ja OMaT-metsiä.

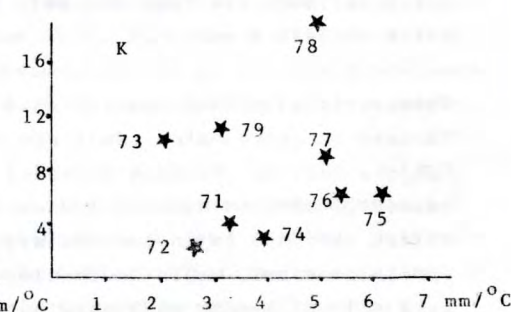
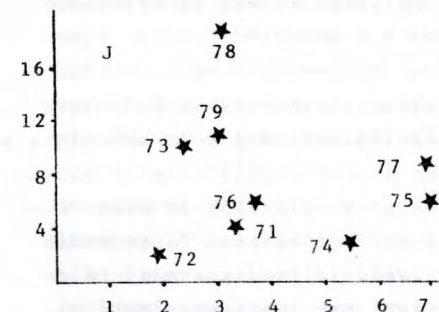
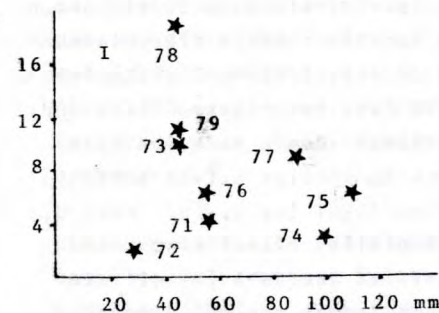
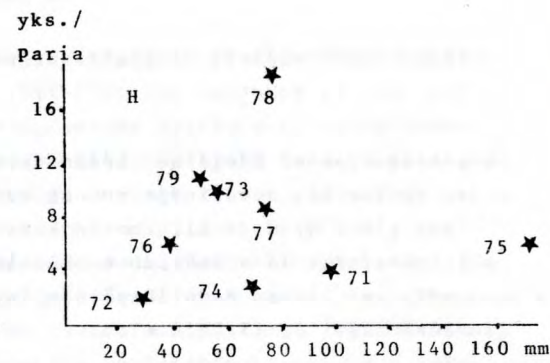
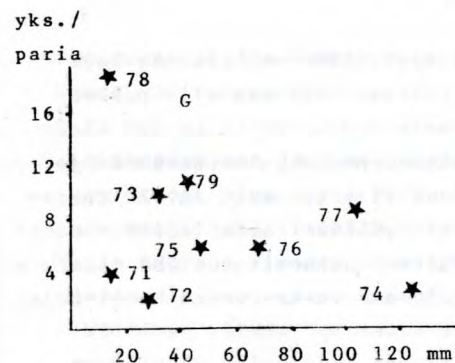
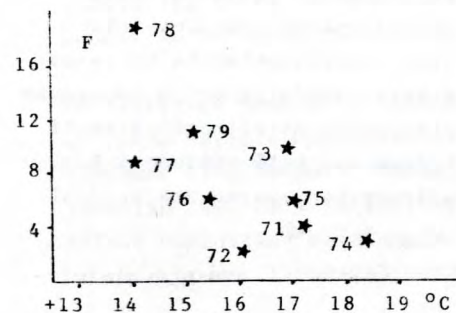
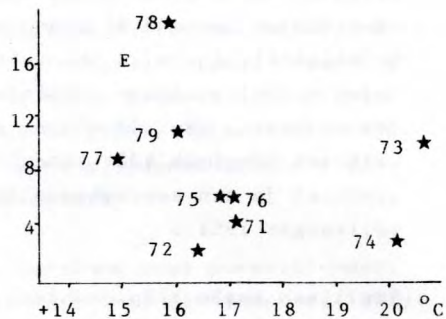
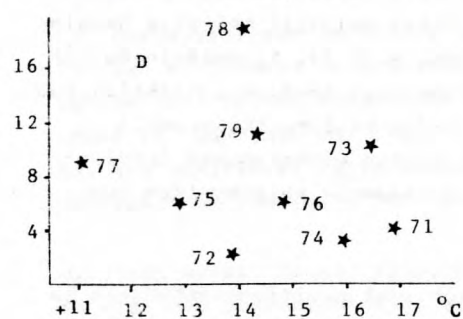
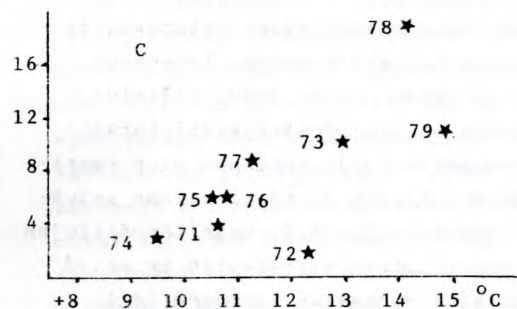
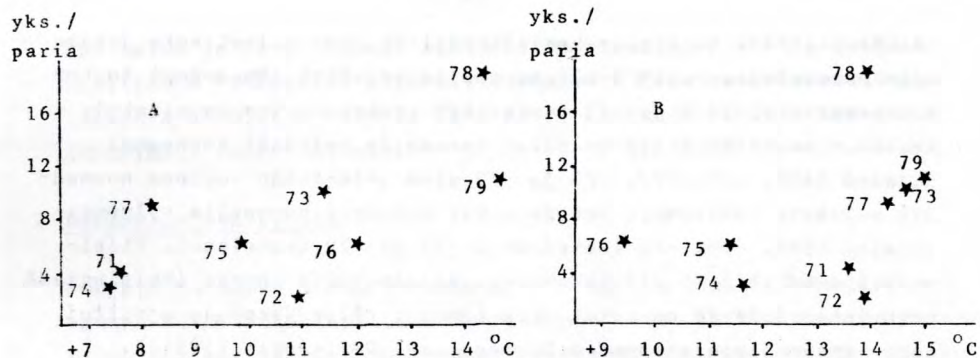
Nykyisen metsätalouden seurauksena metsämme ovat pensoittuneet, puustoltaan nuorentuneet ja kuusettuneet (mm. Järvinen ym. 1977). Metsissämme tapahtuneet muutokset eivät siten suosi idänuunilintua, ja lajin levinneisyydessä ja runsaudessa tapahtuneita muutoksia on vaikea selittää em. ympäristömuutosteorialla.

Verrattaessa toukokuun lämpötiloja jaksoilla 1931-60 ja 1961-75 ei voida havaita mitään selviä muutoksia (Heino 1978, Järvisen & Väisänen 1979 mukaan). Kesäkuut ovat olleet koko maassa lämpimämpiä jaksolla 1961-75 kuin 1931-60. Heinäkuun lämpötilat ovat olleet puolestaan matalampia jaksolla 1961-75. Tarkasteltaessa tutkimusjaksoa (1966-79) voidaan havaita seuraavaa (ks. Järvinen &

Väisänen 1979): toukokuun keskilämpötilat ovat olleet koko jakson ajan normaaleja, v. 1975 oli normaalia selvästi lämpimämpi toukokuu, samoin v. 1978 ja -79 (varsinkin toukokuun loppupuolisko); kesäkuun keskilämpötila on ollut normaalia selvästi korkeampi vuosina 1966, -70, -72, -73 ja -79 eikä yhtenäkkään vuotena normaalia selvästi matalampi; heinäkuu oli selvästi normaalia kylmempi vuosina 1968, -76, -77 (sateinen), -78 ja -79 (sateinen). Viisivuotisjakso 1971-75 oli kokonaisuudessaan hyvin lämmin (Helsingissä vain jakso 1934-38 on ollut yhtä lämmin; tälle jaksolle ajoittui lajin ensimmäinen ekspansio Suomeen, ks. Välikangas (1951)).

Kuvassa 3 tarkastellaan idänuunilinnun esiintymisen riippuvuutta eräistä säätekijöistä 1970-luvulla Pohjois-Savossa. Toukokuun loppupuoliskon keskilämpötilan ja saman vuoden idänuunilintuhavaintojen lukumäärän välille saadaan silmämääräisesti tarkasteltuna selvä positiivinen korrelaatio (3A). Kesäkuun alun keskilämpötilojen ja havaintojen määrän välillä ei näytä olevan selväpiirteistä riippuvuutta (3B). Jakson 16.5.-14.6. keskilämpötilojen ja havaintojen määrän välinen positiivinen korrelaatio on selvä (3C); mitä lämpimämpi em. jakso sitä runsaslukuisempaa laji esiintyy ko. vuonna. Ainoastaan v. 1972 muodostaa poikkeuksen: havaintojen lukumäärän pienuus selittyy paljolti heikolla havainnointiaktiivisuudella ko. vuonna (ks. kuva 2). Yleensäkin havaintujen korrelaatioiden tulkintaa vaikeuttaa havainnointiaktiivisuuden vaihtelu. Näyttää siltä, että lajin kevätmuuttokaudelle sattuvat lämpimät säät aiheuttavat muuton pidentymisen (prolongation) ja sen seurauksena lajin runsaamman esiintymisen (vrt. Välikangas 1951).

Edellisen kesän sääolosuhteet vaikuttavat pesimismenestykseen ja siten myös seuraavalle lisääntymiskaudelle siirtyvien yksilöiden määrään. Edellisen lisääntymiskauden (kesäkuu, heinäkuu, kesä-heinäkuu) keskilämpötilojen ja seuraavan vuoden idänuunilintuhavaintojen lukumäärän välille ei saatu selväsuuntaista korrelaatiota (3D, E ja F). Kesä-heinäkuun keskilämpötilojen ja seuraavan kesän havaintojen määrän välinen korrelaatio on silmämääräisesti tarkasteltuna jopa selvästi negatiivinen eli mitä viileämpi kesä edellisenä vuonna sitä runsaampi esiintyminen seuraavana kesänä!

Kuva 3. Pohjois-Savossa 1970-luvulla eri vuosina tehtyjen idänuunilintuhavaintojen (yks./pari) määrän riippuvuusvuus eräistä säätekijöistä. A = toukokuun loppupuoliskon (16.-30.5.) keskilämpötila; B = kesäkuun alkupuoliskon (31.5.-14.6.) keskilämpötila; C = jakson 16.5.-14.6. keskilämpötila; D = edellisen kesän kesäkuun keskilämpötila; E = edellisen kesän heinäkuun keskilämpötila; F = edellisen kesän heinäkuun keskilämpötila; G = edellisen kesän kesäkuun sademäärä; H = edellisen kesän heinäkuun sademäärä; I = edellisen kesän kesä-heinäkuun keskimääräinen kuukausisademäärä; J = edellisen kesän keskimääräinen kuukausisademäärä/vastaavan jakson keskilämpötila; K = kahden edellisen kesän kesä-heinäkuun keskimääräinen kuukausisademäärä/vastaavan jakson keskilämpötila. Säähavainnot Kuopion lentoasemalta.

Koska idänuunilintu on yleislevinneisyydeltään mantereinen laji (ks. mm. v. Haartman ym. 1963-72), voidaan olettaa lajin pesimämenestyksen ja edelleen seuraavan kesän runsauden riippuvan kesän sateisuudesta. Edellisen kesän (kesäkuu, heinäkuu) sademäärän ja seuraavan kesän esiintymisrunsauden välille ei saatu selvää korrelaatiota (3G, H ja I), samoin kuin ei myöskään kesän "suotuisuuden" (indeksinä kesä-heinäkuun keskimääräinen kuukausisademäärä jaettuna vastaavan jakson keskilämpötilalla) ja seuraavan vuoden havaintojen määrän välille (3 J ja K).

Ns. idänuunilintuvuosina (1973, -78 ja -79; ks. kuva 2) toukokuun loput olivat normaalia lämpimämpiä, vuosina 1978 ja -79 poikkeuksellisen lämpimiä. Myös kesäkuun alut olivat normaalia lämpimämpiä, joskin v. 1973 kesäkuun alku oli sateinen. Huippuvuosia edeltävät kesät olivat suotuisia: v. 1972 oli lämmin ja kuiva koko Itä-Euroopassa ja kesäkuukausien keskilämpötilat olivat verrattavissa 1930-luvun hellekesien keskilämpötiloihin; v. 1977 kesä oli Venäjällä lämmin ja Suomessa keskilämpötilat olivat koko kesän normaaleja, vaikka lämpötilat vaihtelivat suuresti jaksoittain (Etelä-Suomessa kesä oli normaalia sateisempi); v. 1978 kesäkuu oli keskilämpötilaltaan normaali ja heinäkuu normaalia viileämpi, mutta vähäsateinen.

Yhteenvedona voidaan todeta, että idänuunilinnun runsaus Pohjois-Savossa on riippumaton edellisen pesimäkauden lämpö- ja sadeoloista Pohjois-Savossa. Runsaus korreloi sen sijaan positiivisesti muuttokauden lämpötilan kanssa. Idänuunilintuvuosia edeltävät kesät ovat olleet lämpimiä lajin levinneisyysalueen ydinosisissa. Tulos onkin varsin odotettu. Lajin levinneisyysalueen laitaosissa pesintä on sekä suhteellisesti että absoluuttisesti harvinaisempaa kuin levinneisyysalueen ydinosisissa, jonka pesimäaikaiset sääolot vaikuttavat huomattavasti merkittävämmiin koko populaation pesimätulokseen ja edelleen seuraavan kauden yksilörunsauteen kuin perifeeristen osien sääolosuhteet. Lämpiminä keväinä lintujen muutto jatkuu normaalia pitemmälle ja tuo ydinalueen yksilöitä levinneisyysalueen reuna-alueille. 1970-luvulla toukokuun loput ja varsinkin kesäkuut ovat olleet monena vuotena normaalia lämpimämpiä. Jakso 1971-75 oli maassamme lämmin ja ensimmäiset idänuunilintuhavainnot Pohjois-Savossa tehtiin ko. jaksolla. Idänuunilinnun esiintyminen 1970-luvulla Pohjois-Savossa näyttää selittävän parhaiten em. ilmaston-

muutosteorialla samoin kuin lajin ekspansio Suomeen 1930-luvulla (ks. Välikangas 1951).

Levinneisyyden ja runsauden muutoksilla on hyvin harvoin vain yksi syy. Lähes aina syitä on useita ja ne vaikuttavat yhdessä ja usein monimutkaisella tavalla. Pienten reunapopulaatioiden synty voi olla seuraus ilmaston muuttumisesta suotuisammaksi varsinkin, jos levinneisyysalueessa tapahtuvat muutokset ovat pieniä (ks. Järvinen & Väisänen 1979). Toisaalta sama muutos voi selittyä lajin levinneisyysalueen ydinosisissa tapahtuneilla ympäristömuutoksilla - idänuunilintu on habitaattivaatimuksiltaan vaatimaton levinneisyysalueen ydinosisissa -, joiden seurauksena ydinalueen kanta on kasvanut ja ylimääräiset yksilöt ovat populaatiopaineen alaisina "herkkiä" asuttamaan levinneisyysalueen ulkopuolella olevia alueita. Tarvitaan vain jokin laukaiseva tekijä kuten esim. lämpötilan kohoaminen.

Lintupopulaatioita säätelevät myös talvehtimisalueilla vaikuttavat tekijät. Palearktiset talvehtijat - varsinkin varpuslinnut - ovat hyötäneet ihmisen aiheuttamista nopeista ja laajoista ympäristömuutoksista tropiikissa, jonne myös idänuunilintu muuttaa talvehtimaan (esim. Ulfstrand & Alerstam 1977, Järvinen & Ulfstrand 1980). Idänuunilinnun runsastuminen pesimäalueella ja levinneisyysalueen muutokset voivat siten selittyä lajin kannalta edullisilla ympäristömuutoksilla tropiikissa.

On vaikeaa osoittaa, että idänuunilinnun esiintymiseen Pohjois-Savossa 1970-luvulla olisivat vaikuttaneet pohjimmiltaan pelkätään ilmastolliset tekijät, koska habitaattimuutoksista lajin levinneisyysalueen keskiosissa ja talvehtimisalueella ei ole tietoja. Järvisen & Ulfstrandin (1980) mukaan idänuunilinnun leviämistä Skandinaviaan päin on vaikea selittää habitaattimuutoksilla Skandinaviassa. Samanlaisia lajeja ovat eräät muutkin taigalajit (lapinuunilintu, pikkusieppo, pohjansirkku, pikkusirkku). Usean samaan faunatyypin edustajan runsastuminen ja länteenpäin levittäytyminen saattavat ilmentää yhteisesti ko. lajeille suotuisia habitaattimuutoksia maamme itäpuolella. Samalla niiden leviäminen Pohjois-Eurooppaan osoittaa, että lintuyhteisöt eivät ole täällä aina "täynnä" lajeja (saturoituneita) (ks. Järvinen 1978).

Kirjallisuus

- Antikainen, E. O. 1965: Itäisten ja kaakkoisten lintulajien leviämisdynamiikasta Pohjois-Savossa. - Kuopion Luonnon Ystävien Yhdistyksen julkaisu, Sarja B, 3, n:o 7.
- Haartman, L. von 1972: Changes in the breeding bird fauna of North Europe. - Teoksessa: Breeding biology of birds, National Acad. Sciences, Washington D. C., s. 448-481.
- Haartman, L. von, Hilden, O., Linkola, P., Suomalainen, P. & R. Teno-vuo 1963-72: Pohjolan linnut värikuvin. - Helsinki.
- Hublin, P., Tuomainen, J. & M. Ukkonen 1980: Kevätmuutto 1980 sekä yhteenveto ensimmäisten yksilöiden saapumisajoista 1965-1979. - Siivekäs 1:73-86.
- Järvinen, O. 1978: Å: nordliga fågelsamhällens mättade? - Anser Suppl. 3:112-116.
- Järvinen, O., Kuusela, K. & R. A. Väisänen 1977: Effects of modern forestry on the numbers of breeding birds in Finland in 1945-1975. - Silva Fennica 11: 284-294.
- Järvinen, O. & S. Ulfstrand 1980: Species turnover of a continental bird fauna: Northern Europe, 1850-1970. - Oecologia (Berl.), painossa.
- Järvinen, O. & R. A. Väisänen 1975: Estimating relative densities of breeding birds by the line transect method. - Oikos 26: 316-322.
- Järvinen, O. & R. A. Väisänen 1977: Constants and formulae for analysing line transect data. - Moniste. Helsinki.
- Järvinen, O. & R. A. Väisänen 1979: Climatic changes, habitat changes, and competition: dynamic of geographical overlap in two pairs of congeneric bird species in Finland. - Oikos 33:261-271.
- Kalela, O. 1952: Changes in the geographic distribution of Finnish birds and mammals in relation to recent changes in climate. - Fennia 75:38-51.
- Merikallio, E. 1958: Finnish birds - their distribution and numbers. - Fauna Fennica 5:1-181.
- Räsänen, T. 1974: Itänuunilintu (Phylloscopus trochiloides viridianus Blyth) pesivänä Puijolla. Savon Luonto 6:46.
- Tiainen, J. 1980: Itänuunilinnun ympäristönvalinta. - Lintumies 15:50-53.

- Tuomainen, J. 1980: Faunistiset lintuhavainnot kortistoitu Kuopion museolle. - Siivekäs (Jäsenlehti) 1:97-98.
- Ulfstrand, S. & T. Alerstam 1977: Bird communities of Brachystegia and Acacia woodlands in Zambia. A quantitative study with special reference to the significance of habitat modification for the Palearctic migrants. - J. Ornithol. 118:156-174.
- Väisänen, R. A. & O. Järvinen 1974: Suomen pesimälinnuston linja-arviointi. - Lintumies 9:1-6.
- Välikangas, I. 1951: Die Expansion von Phylloscopus trochiloides viridianus Blyth im nordwesteuropäischen Raum, insbesondere nach Finnland, und ihre Ursachen. - Ornith. Fennica 28:25-39.
- Williamson, K. 1975: Birds and climatic change. - Bird Study 22: 143-164. *

Kirjoittajan osoite: Markku Ukkonen

Janne Taskinen

RENGASTUSTOIMINTA POHJOIS-SAVUSSA 1974-79

Kuuden vuoden jaksolla, 1974-79 suoritti rengastuksia Pohjois-Savossa seuraavat 31 henkilöä: Ahlström Tom, Alaja Pentti, Antikainen Eero, Eskelinen Olavi, Hakila Raimo, Helo Pekka, Hyytiä Kalevi, Jussila Silveri, Kaikusalo Asko, Koivusaari Juhani, Laasanen Jaakko, Laaksonen Arvi, Lappi Esko, Linkola Martti, Linkola Pentti, Lyytikäinen Ari, Ohtonen Arvo, Pakkala Heikki, Parviainen Tapio, Parviainen Veli, Pryl Mikko, Reinikainen Antti, Rikkonen Martti, Räsänen Toivo, Taskinen Janne, Tynys Ilmari, Tynys Tauno, Tyrväinen Heikki, Ukkonen Markku, Väättäinen Heikki ja Väättäinen Tapio.

Yhteensä rengastettuja lintuja kertyi 6406 yksilöä, joista pesäpoikasten osuus oli 5671 yksilöä ja aikuisten 735 yksilöä. Lajistollisesti rengastus jakaantui 93 lajin kesken.

Taulukko 1. Lajikohtaiset rengastusmäärät Pohjois-Savossa v. 1974-79.

Laji	1974		1975		1976		1977		1978		1979		1974-79	
	pull ad	ad	pull ad	ad	pull ad	ad	pull ad	ad	pull ad	ad	pull ad	ad	pull ad	yht.
kaakkuri	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1	1
silkkiuikku	0	2	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	1	3
härkälintu	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
laulujuoutsen	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	1	1
sinisorsa	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
tukkasotka	0	0	0	0	0	0	0	2	0	0	0	0	2	2
telkkä	0	2	0	1	0	0	0	0	0	0	2	0	3	5
mustalintu	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1	1
tukkakoskelo	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1	1
mehiläishaukka	0	0	1	1	3	0	1	2	2	0	0	0	7	10
kanahaukka	7	3	11	2	3	0	7	1	6	0	7	0	41	6
varpusaukka	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	3	0	3	2
hiirihaukka	0	0	0	0	0	0	3	0	0	0	5	0	8	0
maakotka	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
sinisuuhaaukka	0	0	0	0	0	1	5	0	0	0	0	0	5	1
kalasääski	10	0	26	0	9	0	27	0	0	0	7	0	79	0
nuolihaukka	0	0	0	0	0	0	2	0	0	0	0	0	2	0
ampuhaukka	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
tuulihaukka	5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	5	0	10	0
metso	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	0	2
teeri	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1	0	0	1	1
pyy	1	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	2	0
viirijainen	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
kurki	0	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	2
liejukana	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	1
töyhtöhyppä	9	0	8	0	10	0	8	0	1	0	0	0	36	0
pikkutylili	0	0	3	0	0	0	9	0	0	0	0	0	12	0
isokuovi	5	0	0	0	0	0	1	0	0	0	8	0	14	0
liro	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2
lehtokurppa	0	0	0	0	2	0	1	0	0	0	0	0	3	0
kalalokki	0	0	1	0	2	0	0	0	0	0	2	0	5	0
selkälokki	0	0	0	0	4	0	1	0	0	0	1	0	6	0

- 46 -

Laji	1974		1975		1976		1977		1978		1979		1974-79	
	pull ad	ad	pull ad	ad	pull ad	ad	pull ad	ad	pull ad	ad	pull ad	ad	pull ad	yht.
naurulokki	50	0	51	0	46	2	60	0	56	0	106	1	369	3
pikkulokki	24	0	8	0	33	0	2	0	0	0	3	0	70	0
kalatiera	8	0	10	0	25	0	9	0	15	0	10	0	77	0
sepelkyyhky	1	0	0	0	0	0	2	0	0	0	0	0	3	0
käki	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	1	0
tunturipöllö	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1
hiiripöllö	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1	0
varpuspöllö	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	2	2
lehtopöllö	3	0	0	0	2	0	6	1	9	2	21	3	5	1
lapinpöllö	0	0	0	0	1	0	6	1	0	0	0	1	41	6
sarvipöllö	0	0	1	0	3	0	4	0	0	0	0	0	8	0
suopöllö	0	0	0	0	1	0	4	0	0	0	5	0	10	0
helmpöllö	0	0	0	0	18	7	76	6	16	6	87	15	197	34
käenpiika	0	0	0	0	0	0	7	1	6	1	0	0	13	2
käpytikka	5	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	7	1
haarapääsky	4	1	0	0	13	0	4	0	0	0	8	0	29	1
korppi	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	3	0	5	0
varis	4	0	7	2	6	0	6	0	11	0	46	0	80	2
naakka	4	2	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	6	2
harakka	25	2	0	0	5	0	0	0	15	0	1	0	46	2
talitiainen	96	15	143	32	155	126	55	13	90	4	147	2	686	192
sinitiainen	0	0	17	0	0	2	0	0	0	0	0	0	17	2
kuusitiainen	0	0	9	0	0	0	2	1	0	0	0	0	11	1
töyhtötiainen	0	0	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0
hämötiainen	0	0	43	13	0	34	0	2	11	2	54	21	108	72
pähkinänaakeli	0	0	0	0	0	29	0	2	11	1	0	0	0	0
punkkiپیج	0	0	0	0	9	0	0	0	11	1	8	0	0	31
koskikara	0	0	0	0	0	0	0	1	0	3	0	0	0	4
leppälintu	3	1	0	0	14	0	0	0	0	0	0	0	17	1
pensasasku	0	0	0	0	0	0	7	0	0	0	1	0	8	0
kiivitasku	3	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	3	1
mustarastas	0	0	1	2	0	0	0	0	19	0	3	10	23	12
räkättirastas	63	6	104	2	82	1	51	0	370	1	511	30	1181	40
														1221

- 47 -

Laji	1974		1975		1976		1977		1978		1979		1974-79	
	pull	ad	pull	ad	pull	ad	pull	ad	pull	ad	pull	ad	pull	ad
punakylkirastas	43	1	78	3	112	5	53	1	262	4	154	42	702	56
laulurastas	3	0	19	5	25	4	19	0	36	0	11	18	113	27
kulorastas	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1
lehtokerttu	0	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	2	0
hernekerttu	0	0	0	0	0	0	3	0	0	0	5	0	8	0
pajulintu	0	0	4	0	0	0	10	0	0	0	0	0	14	0
tiilitaltti	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
siirtäjä	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	1	0
harmaasieppo	26	0	25	0	3	0	8	0	65	8	41	2	168	10
kirjosieppo	74	3	240	32	227	44	200	23	93	9	139	13	973	124
metsäkirvinen	0	0	5	1	10	0	5	0	0	0	0	0	20	1
västäräkki	16	0	12	0	16	0	16	0	10	0	2	0	72	0
keltavästäräkki	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
lapinharakka	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
pikkulepinkäinen	0	0	4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	4	0
kottarainen	32	0	20	0	17	1	9	0	0	0	0	0	78	1
varpunen	2	0	11	0	0	0	0	0	0	0	0	0	13	0
viherpeippo	0	0	0	0	0	0	0	3	0	0	6	0	6	3
hemppo	0	0	6	0	0	0	0	0	0	0	0	0	4	0
punatulokku	0	1	0	1	0	0	31	0	0	0	4	0	30	1
peippo	1	0	13	0	4	0	11	0	1	1	0	0	3	1
keltasirku	1	1	0	0	0	4	4	0	0	0	0	0	5	5
pohjansirku	0	0	0	0	0	0	1	0	23	3	99	2	123	5
pajusirku	4	0	0	1	6	0	0	0	0	0	0	0	10	1
mustaleppälintu	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	6	0	6	0
tilhi	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	9	0	10
punavarpunen	?	?	?	?	?	?	?	?	0	0	4	1	18	1
Yhteensä lajeja	541	47	886	103	873	267	716	94	1132	51	1525	173	5673	735
													6408	

Rengastusmäärät ovat lisääntyneet kyseisellä ajanjaksolla. Vuosittaiset rengastusmäärät ovat olleet seuraavat: 1974 588 yks., 1975 989 yks., 1976 1040 yks., 1977 810 yks., 1978 1183 yks. ja 1979 1698 yks.

Eri lajeja rengastettiin vuosittain seuraavasti: 1974 41, 1975 39, 1976 46, 1977 53, 1978 31 ja 1979 41 eri lajia. Vuosittaiset kärkilajit ovat olleet: 1974 talitiainen 111 yks., 1975 kirjosiieppo 272 yks., 1976 kirjosiieppo 271 yks., 1977 kirjosiieppo 223 yks., 1978 räkättirastas 371 yks. ja 1979 räkättirastas 541 yks. Aikuisina on eniten rengastettu talitiaisia, seuraavina tulevat kirjosiieppo, hömötiainen ja punakylkirastas.

Rengastusmäärä rengastajaa kohti vaihteli 1-1649 yksilöön, eli 206 yks./rengastaja. Vuosittainen rengastusmäärä oli keskimäärin 34 yks./rengastaja.

Rengastuskuntia on ollut 26 kpl. Eniten rengastuksia on suoritettu Maaningalla ja Kuopiossa, seuraavina Iisalmi ja Kiuruvesi. Rengastusmäärät ovat suurimmat aktiivisten rengastajien kotikunnissa, sekä naapurikunnissa. Kärkikunnat vuosittain ovat olleet: 1974 Kuopio 236 yks., 1975 Kuopio 327 yks., 1976 Kuopio 288 yks., 1977 Iisalmi 235 yks., 1978 Maaninka 562 yks. ja 1979 Maaninka 643 yks.

Lajiryhmittäin aineistoa tarkasteltaessa voidaan todeta vesilintujen rengastusmäärien olleen erittäin alhaiset, vain 18 yksilöä. Sen sijaan petolintujen rengastusmäärät osoittavat jo selvää kiinnostusta tätä lajiryhmää kohtaan, rengastuksia yhteensä 169, josta kalasääsken osuus lähes puolet. Metsäkanalintuja on rengastettu myös yllättävän vähän, vain 7 yks. Kahlaajia rengastettiin 67 yksilöä, mikä jakaantui viiden lajin kesken. Rengastettujen kahlaajien joukossa oli myös 2 kurkea ja 1 liejukana.

Lokkeja rengastettiin neljää lajia, tiiroista kaltiiraa. Naurulokkien osuus oli selvästi suurin, 372 yksilöä, pikkulokkien rengastusmäärä 70 yks. on erittäin ansiokas. Sepelkyhkyjä rengastettiin 3 pesäpoikasta, käkiä 1 pesäpoikanen. Pöllöjä rengastettiin 9 lajia, eli kaikkia alueellamme tavattavia lajeja, yhteensä 315 yksilöä. Eniten

merkittiin luonnollisesti helmipöllöjä, 231 yksilöä. Tikkalinnuista rengastettiin ainoastaan käenpiikaa ja käpytikkaa, yhteensä 38 yksilöä. Varpuslintujen osuus kokonaismäärästä oli mahtava, 5240 yksilöä, eli yli 80 % kokonaisrengastussummasta. Varpuslinnuista rengastettiin eniten rastaita ja pönttölintuja. Talitiaisia ja kirjosiippoja rengastettiin 1975 yksilöä, räkätti- ja punakylkirastaita 1979 yksilöä. Seuraavina varpuslinnuista olivat hömötiainen, harmaasiippo ja laulurastas. Pohjansirkkujen rengastusmäärää, 128 yksilöä, voidaan pitää myös erinomaisena.

Taulukko 2. Rengastusmäärät Pohjois-Savon kunnissa v. 1974-79. Vuosittaisissa määrissä on laskettu yhteen pesäpoikas- ja aikuisrengastukset.

	1974	1975	1976	1977	1978	1979	1974-79		
							pull	ad	yht.
Iisalmi.....	10	155	264	235	192	80	859	77	936
Iisalmi mlk....	33	0	0	0	0	0	31	2	33
Juankoski.....	0	3	0	0	0	0	3	0	3
Kaavi.....	5	3	0	0	21	101	126	4	130
Karttula.....	0	0	2	3	0	0	5	0	5
Keitele.....	2	5	1	5	0	1	12	2	14
Kiuruvesi.....	127	91	258	117	89	130	528	284	812
Kuopio.....	236	327	288	146	99	110	1161	45	1206
Kuopio mlk.....	4	0	0	0	0	0	3	1	4
Lapinlahti.....	2	0	0	0	0	0	2	0	2
Leppävirta.....	89	141	92	58	20	34	433	1	434
Maaninka.....	9	5	15	44	562	643	1140	138	1278
Nilsia.....	0	183	163	113	30	74	457	106	563
Pielavesi.....	0	2	1	2	106	361	455	17	472
Rautalampi.....	1	3	17	4	0	5	30	0	30
Rautavaara.....	0	3	0	0	0	0	3	0	3
Riistavesi.....	0	0	0	4	0	0	4	0	4
Siilinjärvi.....	0	5	0	7	0	0	12	0	12
Sonkajärvi.....	5	0	3	1	13	12	30	4	34
Suonenjoki.....	40	31	31	31	40	139	288	24	312
Tervo.....	3	0	0	7	0	0	10	0	10
Tuusniemi.....	0	6	1	4	4	0	15	0	15
Varpaisjärvi...	0	0	0	11	0	0	11	0	11
Vehmersalmi....	1	2	2	9	0	0	14	0	14
Vesanto.....	21	24	2	8	7	8	40	30	70
Vieremä.....	0	0	0	1	0	0	1	0	1

kuntia
yhteensä 26

Rengastustoiminta Pohjois-Savossa v. 1974-79 on ollut vähäistä, mikä johtuu osaltaan rengastajien vähyydestä ja rengastustoiminnan heikosta organisoinnista alueella. Viime vuosina on ollut kuitenkin havaittavissa rengastustoiminnan ilahduttava voimistuminen yhdistyksemme alueella, mm. uusia rengastuslupia on myönnetty sekä järjestetty mahdollisuus suorittaa rengastuslupa edellyttävä perustentti. Vuoden 1980 rengastusmäärät (aineistoa ei toistaiseksi käytettävissä) tulevat jo olemaan varmasti ennätykselliset ja meneillään oleva vuosi lienee jälleen askel kohti parempaa. Näin tämä PSLM:n alueen rengastuksellisesti "musta aukko" saadaan täytettyä ja rengastusmäärät vakioitua valtakunnalliselle tasolle.

Vetoomus kaikille Pohjois-Savossa liikkuville lintuharrastajille.
Ilmoittakaa löytämäne linnunpesät lähimmälle rengastajalle.

Löytäessäsi rengastetun linnun tai vain renkaan, ilmoita siitä osoitteella: Yliopiston eläinmuseo, Rengastustoimisto, P. Rautatiek. 13, 00100 Helsinki 10. Ilmoituksen mukana tulee seurata rengas (mikäli lintu on kuollut) ja/tai tiedot renkaassa olevasta tekstistä, sekä renkaan tunnuskirjain ja numero. Lisäksi on ilmoitettava löytöaika ja -paikka, sekä tiedot löytö- tai kontrollitavasta. Mukaan on laitettava oma nimi ja osoite, koska rengastustoimistolta tulee aikanaan palautetta löydöstäsi.

Kirjoitukseen tarvittava materiaali on saatu rengastustoimistolta, kiitokset.

Kirjoittajan osoite: Janne Taskinen

Jukka Kauppinen & Jorma Tuomainen

POHJOIS-SAVON LINNUSTON FAUNISTINEN KATSAUS 1980

Pohjois-Savossa tehdyistä faunistisista lintuhavainnoista on aiemmin julkaistu yhteenveto vuosilta 1950-76 (Kauppinen & Tuomainen 1977) ja vuosiraportit 1977, 1978 ja 1979 (Kauppinen & Tuomainen 1978, 1979, 1980). Tässä artikkelissa esitellään faunistiset havainnot vuodelta 1980. Useimmista lajeista katsauksessa on myös esitetty suppea yhteenveto aiemmista havainnoista. Valtaosa näistä havainnoista on julkaistu edellisissä faunistisissa katsauksissa. Täydellisimmän vertailuaineiston muodostaa Kuopion museon uusi faunistinen lintukortisto (ks. Tuomainen 1980).

Katsauksen aineiston keräysalueena on LYL:n yhtenäiskoordinaatein rajaama Pohjois-Savon havaintojen keräysalue. Alue vastaa pääpiirteissään Kuopion lääniä.

Havainnot on kerätty suurinpiirtein saman keräysluettelon mukaan kuin edellisinä vuosina. Luetteloon kuuluu SLY:n rariteettikomitean luetteloimien lajien lisäksi 164 lajia (Siivekäs 1:112). Nämä lajit voidaan jakaa seuraaviin ryhmiin: 1) harvinaiset tai harvinaisena pidetyt pesijät, 2) harvinaiset tai harvinaisena pidetyt muuttajat, 3) satunnaistalvehtijat, 4) harvinaiset vaeltaajat ja 5) satunnais-harhailijat. Aiemmasta käytännöstä poiketen havaintoja satunnais-talvehtijoista ei enää julkaista faunistisessa katsauksessa vaan ainoastaan talvilintukatsauksessa. Pöllöjen pesimäaikaisista havainnoista on jo julkaistu erillinen yhteenveto (Tuomainen 1981), eikä niitä käsitellä yksityiskohtaisesti tässä katsauksessa.

Joitakin luettelon lajeja ei ole käsitelty tässä yhteenvedossa, sillä niistä tullaan julkaisemaan erilliset artikkelit (mm. kuikka ja palokärki). Noin 80 lajin havainnoista on vaadittu määritysoperusteet (Siivekäs 1:112). Joitakin havaintoja on jouduttu hylkäämään puuttuvien tai puutteellisesti ilmoitettujen määrityso- perusteiden vuoksi.

Havaintoja luovutti yhteensä 29 henkilöä. Katsauksessa on myös esitetty tiedot Kuopion museon luonnontieteen osastolle kuolleen tuoduista linnuista. Lisäksi mukana on joitakin museolle ilmoitet- tuja havaintoja.

Kasvaneen havainnoitsijajoukon myötä (1977 19, 1978 17 ja 1979 21) retkeilyn alueellinen jakautuminen on hieman aiempaa tasaisempi. Pääosa havainnoista tuli kuitenkin edelleen Kuopiosta, Kaavilta ja Maaningalta.

Havaintojaan luovuttivat seuraavat henkilöt (suluissa käytetyt nimilyhenteet):

Erkki Björk (EB)	Jyrki Pynnönen (JPY)
Matti Haapasaari (MHa)	Juha Pääkkönen (JPä)
Patrick Hublin (PH)	Antti Reinikainen (AR)
Markku Huttunen (MHu)	Risto Rikala (RR)
Timo Hämäläinen (TH)	Kimmo Rossinen (KR)
Jukka Kauppinen (JKa)	Pentti Runko (PR)
Jorma Kelo (JKe)	Timo Ruotsalainen (TR)
Jorma Knuutinen (JKn)	Seppo Rytönen (SR)
Martti Komulainen (MK)	Eino Savolainen (ES)
Osmo Liimatainen (OL)	Janne Taskinen (JTa)
Martti Linkola (ML)	Juhani Toivanen (JTo)
Mikko Mönkkönen (MM)	Markku Tossavainen (MT)
Pertti Paananen (PP)	Jorma Tuomainen (JTU)
Raimo Pakarinen (RP)	Markku Ukkonen (MU)
Matti Pirskanen (MP)	

Kuopion museolle kuolleen tuotu lintu = Mus

Havaintojen käsittelyssä on käytännön syiden vuoksi Riistavesi (kuuluu nykyään Kuopioon) luettu itsenäiseksi kunnaksi. Eräiden harvinaisten/uhanalaisten lajien osalta ei ole ilmoitettu tarkkoja havaintopaikkoja.

Lyhenteet

- lajinimen jäljessä	k = kerätty kaikki havainnot
	p = kerätty pesimäaikaiset havainnot
	pp = kerätty tiedot pesimäpaikoista
- muut	p = paikallinen
	m = muuttava
	la = laulava koiras

Lajittainen katsaus

Kaakkuri (*Gavia stellata*), k

Pesimätiedot Suonenjoelta (RP), Tuusniemeltä (O. Eskelinen) ja Kaavilta (JTo). Tuusniemen pesästä selvisi kaksi poikasta, Kaavin pesintä epäonnistui ja Suonenjoella havaittiin ♂♀ (Siivekäs 1:105). Yksi syys havainto: 21.11. 1 kuoll. yks. Tervo Raiskio (Mus).

Pikku-uikku (*Podiceps ruficollis*), k

5.11. 1 kuoll. yks. Kuopio Levänen (Mus). Laji on havaittu maakunnassa aiemmin kuusi kertaa (1972-75), kaikki havainnot ovat syksyiltä ja talvelta.

Merimetso (*Phalacrocorax carbo*), k

Elokuulta kaksi havaintoa: 23.8. 3 yks. Tervo Iisvesi (K. Tähtivaara) ja 28.8. 2 yks. Siilinjärvi Sulkavanjärvi (R. & V. Savolainen/OL). Merimetsoja havaittiin 1970-luvulla yhteensä 17 kertaa (13 syksyllä ja 4 keuhällä).

Harmaahaikara (*Ardea cinerea*), k

3.-10.9. 1 yks. Säyneinen Ala-Siikajärvi (E. Pehkonen/OL). Tätä ennen laji on tavattu Pohjois-Savossa 10 kertaa.

Kaulushaikara (*Botaurus stellaris*), k

30.5. lähtien useita ääntelyhavaintoja Maaningan Lapinjärveltä (JPä). Maakunnasta on tiedossa kaikkiaan 19 kaulushaikarahavaintoa, joista kuusi 1970-luvulta. Yli puolet havainnoista on Maaningalta ja Siilinjärveltä.

Pilkkasiipi (*Melanitta fusca*), k

Havainto alkukesästä: 10.6. 2 ♂♂ Sonkajärvi Haajaistenjärvi (MM).

Metsähanhi (*Anser fabalis*), p

Pesimäaikainen havainto: 5.6. 2 yks. Sonkajärvellä (MM). 1970-luvulta on tiedossa noin viisi pesimäaikaista esiintymispaikkaa.

Kyhmyjoutsen (*Cygnus olor*), k

23.-27.4. 2 ad yks. Maaninka Pieni Lapinjärvi (MM, JTu, MU). Ilmeisesti oleskelivat alueella pitempään (havaintoja ei kuitenkaan ilmoitettu). 18.11. 1 kuoll. ad yks. Pielavesi Säviä (Mus). Ensimmäiset havainnot lajista Pohjois-Savossa.

Joutsen (*Cygnus cygnus*), k

Joutsenpari havaittiin pesimäaikana Karttulassa (MK), Kaavilla (S. Asikainen/JTo), Vieremällä (MM) ja Sonkajärvellä (MM). Pesimestä ei kuitenkaan saatu tietoa. 1970-luvulta tunnetaan kolme varmaa pesimäpaikkaa Pohjois-Savosta.

Piekana (*Buteo lagopus*), p

Kesähavainto: 4.6. 1 yks. Sonkajärvi Joutensuo (MM). Pesimäaikaista harhailijoita on tavattu aiemmin kolmasti: 1977 1 yks. ja 1979 2 yks.

Ruskosuohaukka (*Circus aeruginosus*), k

Riistaveden Lintujärviltä kaksi keuhmuuttohavaintoa: 29.4. ♀ m (MM) ja 7.5. ♂ p (MM & JTu). Ruskosuohaukan pesintää ei ole kyetty viime vuosikymmeninä varmistamaan. 1970-luvulla tehtiin yhteensä 11 pesimäaikaista havaintoa (1 ilmeinen pesintä ja 1 pesintäyritys). Kolmena edellisenä keväänä havaittiin kunakin yksi muuttaja.

Sinisuohaukka (*Circus cyaneus*), p

Sinisuohaukka tavattiin jaksolla 15.5.-31.7. yhteensä 17 paikalla, joista kahdeksan sijaitsi Kaavilla. Havainnot: ♂ Tervo Talluskylä (PH); Kaavi Karsikkovaara ♂ + ♀ (MU), Mattilanmäki ♂ (MU), Kaatranen ♀ (MU), Maarianvaara ♂ (ES), Syrjävaara ♂ (JTo), Suovaara ♂♀ (JTo), Rikkavesi Suursaari ♂ (JTo) ja Onnivaara ♂ (JTo); ♀ Maaninka Patalahti (MP & JTu); ♂ + ♀ Nilsia Nurmesjärvi/Ala-Nurmes (OL & ES); ♂ Pielavesi Kyntinen (JTa), Heinämäki pesä (4 pull) (JTa); ♂♀ Rautavaara kk. (KR); Sonkajärvi Sukeva pesä (3 pull) (OL) ja Tavisuo (MM); ♂ Vieremä Pihlajasuo (MM).

Vuosina 1970-76 tavattiin sinisuohaukka yhteensä 31 eri paikalla, v. 1977 12, 1978 8 ja 1979 5 paikalla.

Tuulihaukka (Falco tinnunculus), k

Kaksi pesälöytöä: Pielavesi Lampaanjärvi (JTa) ja Maaninka Kinnulanlahti (JPä). Näiden lisäksi 17 pesimäaikaista (15.5.-31.7.) havaintopaikkaa. Yli puolet paikoista sijaitsi Kaavilla. Esiintymispaikat kunnittain: Suonenjoki Tenhanlahti (JKa); Karttula Kuttajärvi (ML); Kuopio Jännevirta (JPy); Riistavesi Lintujärvet (PH, JTu); Siilinjärvi Kasurila (EB); Maaninka Viannonkoski (EB); Tuusniemi Lapinjärvi (MU); Kaavi kk. (JTo), Kosulanniemi (JTo), Kortteinen (JTo), Kalalahti (JTo), Meltusvirta (JTo), Sivinvirta (JTo), Niemikylä 2 paikkaa (JTo), Karsikkovaara (MU) ja Kaatranen (MU).

Pesimäaikaisia tapaamispaikkoja (17) oli suunnilleen yhtä paljon kuin v. 1979 (22), mutta runsaammin kuin v. 1978 (11) ja 1977 (7).

Kevätmuuttoaikana (ennen 15.5.) tehtiin yhteensä 31 havaintoa, joista noin puolet Riistaveden Lintujärvillä. Riistaveden havainnoista noin puolet koskenee samaa/samoja yksilöitä. Syysmuuttoaikana (31.7. jälkeen) havaittiin yhteensä 11 kertaa.

Riekko (Lagopus lagopus), k

Talvella 1979/-80 havaintoja Kaavilta yhteensä 15-17 yksilöstä ja Leppävirralta yhdestä yksilöstä. Keväällä havaittiin Rautalammillä 1 + 2 + 1 yks. (ML, RP). Talvi 1980/-81 (ks. toisaalla tässä lehdessä).

Peltopyy (Perdix perdix), k

Tavattiin kahdella paikalla: 2.11.-31.12. 12 yks. Kiuruvesi Ryönänjoki (TH) ja 22.12. 3 yks. Maaninka kk. (PR).

Luhtahuitti (Porzana porzana), k

Kevätkesästä ei havaintoja. Keskikesällä tavattiin yhteensä neljä ääntelijää kolmella järvellä: 15.6. 1 yks. Riistavesi Summa (MP), 26.6. 1 yks. Kuopio Ritisenjärvi (J. Hiltunen/JTu) ja 5.-6.7. 2 yks. Riistavesi Lintujärvet Keskimäinen (PH, MP & JTu).

1970-luvulla kuultiin yhteensä 41 äänt. koirasta.

Ruisräikkä (Crex crex), k

Ainoastaan yksi havainto: 14.-15.6. 1 äänt. Kuopio Kuhanen (MP & JTu). 1970-luvulla kuultiin yhteensä 24 ääntä. Havainnot jakautuivat siten, että lajia ei tavattu lainkaan 1970, -77 ja -79; yksi koiras havaittiin 1971; kaksi koirasta 1975; kolme koirasta 1974, -75 ja -78; ja peräti kuusi koirasta 1972 ja -73.

Liejukana (Gallinula chloropus), k

27.4. piisaminrautoihin kuollut ad yks. Siilinjärvi Siilinjoki (Mus), 11.-31.5. 1 äänt. yks. Riistavesi Lintujärvet Keskimäinen (PH, MM, JTu). Riistaveden Lintujärvillä laji on esiintynyt säännöllisesti vuodesta 1975 lähtien; pesintäkin on varmistettu neljänä vuotena. Muualta maakunnasta on tiedossa kaikkiaan vain kolme havaintoa.

Pikkutylli (Charadrius dubius), p

Poikkeuksellisesti vain kolme ilmoitettua pesimäaikaista esiintymispaikkaa (1978 9 ja 1979 13): Suonenjoki keskusta (PP) ja koeasena (RR); Kuopio (MHu).

Kapustarinta (Pluvialis apricaria), p

Tietoon tuli kaksi uutta pesimäsuota: 28.5. 2 yks. Vieremä Pihlajasuo (MM) ja 10.6. 2 yks. Sonkajärvi Autiosuo (MM). Aiemmin kapustarintoja on tavattu pesimäaikana 10 pohjoissavolaisella suolla.

Karikukko (Arenaria interpres), k

Keitelelen Kokkoselän Tiirinluodolla pesi karikukkopari, joka tuotti kaksi lenkykyistä poikasta (ES, tarkemmin Ornis Fennica 57:176). Sisämaassa karikukko on aiemmin tavattu pesivänä ainoastaan Oulujärvellä. Yksi kevät-havainto: 16.5. 1 yks. Riistavesi Lintujärvet (MM & JTu). 1970-luvulla tavattiin yksi yksilö viisi kertaa kevätmuutolla ja kerran syysmuutolla.

Jänkäkurppa (Lymnocyptes minimus), k

Ainoastaan yksi havainto kevätmuutolta: 15.5. 1 kopiseva yks. Riistavesi Lintujärvet (MP & JTu). Lähes kaikki aiemmat muuttohavainnot ovat Lintujärviltä, missä kurppia on havaittu jaksolla 1967-79 keskimäärin 4 yks./kevät. Tavattiin 1970-luvulla pesimäaikana kolmella suolla.

Pikkukuovi (Numenius phaeopus), k

Tietoon tuli kaksi uutta pesimäsuota: 28.5. 2 ♂ Vieremä Pihlajasuo (MM) ja 5.6. ♂ Sonkajärvi Tavisuo (MM). 1970-luvulla laji tavattiin pesimäaikana 13 suolla.

Punajalkaviklo (Tringa totanus), k

Kaksi havaintoa kevätmuutolta: 11.5. 1 yks. (JPY & JTu) ja 25.5. 1 yks. (EB) Riistavesi Lintujärvet. Riistaveden Lintujärvillä laji on lähes jokakeväinen muuttaja, 1-4 yks./kevät. Muualta vain joitakin havaintoja.

Pikkusirri (Calidris minuta), k

26.8. 1 yks. Kuopio Hatsala (EB). Harvinainen läpimuuttaja, josta on tiedossa (1800-1979) vain kahdeksan havaintoa, näistä kolme 1970-luvulta.

Suosirri (Calidris alpina), k

Kaksi havaintoa sekä kevät- että syysmuutolta: 25.5. 2 yks. Iisalmi Keskimmäinen (SR); 6.6. n. 130 m yks. Kaavi Rikkavesi (JTo); 17.7. 2 yks. Kuopio Etelä-Kallavesi (MP & JTu); 6.9. 1 yks. Rautalampi Etelä-Konnevesi (JKn).

Viime vuosina lajista on ilmoitettu vuosittain 1-4 havaintoa, 1-80 yksilöstä/tapaamiskerta.

Jänkäsirriäinen (Limicola falcinellus), k

28.5. 1 la + 1 yks. Vieremä Pihlajasuo (MM). Laji havaittiin 1960-luvulla kerran ja 1970-luvulla neljä kertaa.

Suokukko (Philomachus pugnax), p

Yksi uusi pesimäsuu: 28.5. yht. 4♂♂ Vieremä Pihlajasuo (MM). 1970-luvulla laji tavattiin pesimäaikana kahdeksalla suolla. Joitakin pareja lienee myös pesinyt rehevien lintujärvien rantasilla.

Vesipääsky (Phalaropus lobatus), k

Vesipääskyn muutonaikaisilla levähdyspaikoilla ei ilmeisesti retkeilty, sillä tietoon tuli vain yksi kesähavainto: 26.7. 2 yks. Maaninka Pieni Lapinjärvi (PR). 1970-luvulla lajista tehtiin yhteensä 17 havaintoa, 1-12 yks./tapaamiskerta.

(Faksujalka (Burhinus oedicnemus), k)

13.-14.6. 1 yks. Kiuruvesi Niemiskylä (AR). Ilmoitusta SLY:n rariiteettikomitean päätöksestä ei ole toistaiseksi saatu. Ilmeisesti neljäs havainto maastamme.

Harmaalokki (Larus argentatus), pp

Tähän mennessä pesimähavaintoja on tiedossa Etelä- ja Pohjois-Kallavedeltä sekä Riistaveden Melavedeltä. Ei esiintynyt enää Melavedellä (JTu). Kesällä 1980 tavattiin kolme pesivää paria Rautalammin Etelä-Konnevedellä ja kolme pesivää paria Rautalammin Niinivedellä (RP).

Mustatiira (Chlidonias niger), k

9.6. 4 yks. Maaninka Patalahti (AR). Tavattu Pohjois-Savossa aiemmin kahdeksan kertaa.

Räyskä (Hydroprogne caspia), k

VI/VII useina päivinä 1 yks. Pielavesi Murtoselkä (JTa). Kolmas havainto maakunnasta, aiemmat vuosilta 1969 ja 1970.

Uuttukyyhky (Columba oenas), k

Keväältä viisi havaintoa yhteensä 11 yksilöstä: 13.4. 1 yks. Riistavesi Lintujärvet (MM & JTu); 26.4. 2 p + 2 m yks. Kaavi Vehkalahti (JTo); 29.4. 1 yks. Kaavi kk. (JTo); 16.5. 4 m yks. Maaninka Kyntinen (JTa); 18.5. 1 yks. Riistavesi Lintujärvet (PH).

1970-luvulla tehtiin 21 uuttukyyhkyhavaintoa yhteensä 45 yksilöstä. Neljää havaintoa lukuunottamatta muut ovat huhtikuulta.

Turturikyyhky (Streptopelia turtur), k

4.7. 1 kuoll. yks. Maaninka Käärnelähti (Mus). Kymmenes havainto Pohjois-Savosta. 1970-luvulla tavattiin kolmasti.

Huuhkaja (Bubo bubo), k

Keväällä kaksi asuttua reviiriä (Siivakäs 2:12-19). Lisäksi havaittu syyskuussa Kaavin Niinivaarassa (T. Vihonen/JTo).

Hiiripöllö (Surnia ulula), k

Kaksi keväthavaintoa: 26.3. ja 30.3. 1 yks Leppävirta Saijanlahti (MT, Siivekäs 2:12-19) ja 5.4. 1 yks. Varkaus Kuvansi (MT). Yksi syyshavainto: 21.9. 1 yks. Karttula Syvänniemi (JPY).

Varpuspöllö (Claudicium passerinum), k

Keväällä todettiin kymmenen asuttua varpuspöllöreviiriä (Siivekäs 2:12-19). Näiden lisäksi tavattiin laji elokuuhun mennessä Kaavilla (11.2. 1 yks., 16.2. 1 ikkunaan törm. yks. ja 14.7. 1 yks.), Kuopiossa (24.2. 2 yks. ja 23.3. 1 yks.) sekä Karttulassa (26.6. 1 kuoll. yks.).

Syys-joulukuulta yhteensä 34 havaintoa, jotka koskenevat noin 25 yksilöä. Pääosa havainnoista (noin 20 eri yks.) tehtiin Kaavilla. Syyshavainnot kuukausittain: IX 9, X 8, XI 7, XII 10.

Lehtopöllö (Strix aluco), k

Keväällä kuusi asuttua reviiriä (Siivekäs 2:12-19). Lisäksi 14.2. 1 kuoll. yks. Kuopio Neulamäki (Mus) ja 10.4. 1 kuoll. yks. Varkaus Lehtoniemi (Mus).

Lapinpöllö (Strix nebulosa), k

Lapinpöllöjä todettiin keväällä/kesällä kahdeksalla reviirillä. Lisäksi tehtiin neljä muuta havaintoa alkuvuodesta (Siivekäs 2:12-19). Näiden lisäksi: 22.4. 1 kuoll. yks. Iisalmi Peltosalmi (Mus).

Syyshavainnot: 9.9. ja 28.10. 1 yks. Kaavi Syrjävaara (JTo), 23.9. 1 juv yks. Kaavi Maarianvaara (JTo) ja 29.9. 1 kuoll. yks. Vehmersalmi Ukonlahti (Mus).

Sarvipöllö (Asio otus), k

Sarvipöllöjä havaittiin keväällä/kesällä yhdeksällä reviirillä (Siivekäs 2:12-19). Lisäksi: 7.8. 1 kuoll. yks. Vehmersalmi Mustinlahti (Mus). Talvihavainto: 10.2. 1 kuoll. yks. Iisalmi (Mus). 1970-luvulla tehtiin kaksi talvihavaintoa.

Suopöllö (Asio flammeus), p

Suopöllöjä asusti pesimäaikana ainakin 19 eri reviirillä (Siivekäs 2:12-19).

Kehräätäjä (Caprimulgus europaeus), k

7.6. 1 suriseva yks. Rautalampi Häkkilä (JKN). 1970-luvulla tehtiin 15 kehräätäjahavaintoa.

Harjalintu (Upupa epops), k

17.-24.9. 1 yks. Vehmersalmi Juonionlahti (A. Losoi/OL) ja 26.10. 1 yks. Kuopio Jynkkä (E & A. Haapakoski/OL). Harjalintu on tavattu Pohjois-Savossa kaikkiaan 18 kertaa (1875-1979). 1970-luvulla tehtiin 9 havaintoa.

Harmaapäätikka (Picus canus), k

Kaksi havainto syystalvelta: 1.11. 1 yks. Rautalampi Tyyrinvirta (RP), 10.12. 1 yks. Siilinjärvi Hamula (A. Koponen/OL). 1970-luvulla harmaapäätikka tavattiin maakunnassa 20 kertaa. Loppukeväältä ja kesältä havaintoja ei ole tiedossa.

Valkoselkätikka (Dendrocopos leucotos), k

27.9. ♀ Riistavesi Lintujärvet (JPY). Tavattiin 1970-luvulla yhteensä 14 kertaa. Pesimähavaintoja ei ole tiedossa.

Pikkutikka (Dendrocopos minor), k

Kaksi havaintoa huhtikuulta ja viisi loka-joulukuulta: 22.4. 1 yks. Siilinjärvi Toivala (JPY); 26.4. Rautavaara kk. (KR); 10.10. 1 yks. Kuopio Jynkkä (MP); 11.10. ad ♂ Rautavaara kk. (KR); 17.10. 1 yks. Kaavi Kukkanen (JTo); 23.10. 1 yks. Kaavi Rasimäki (JTo); 27.12. 1 yks. Rautalampi Vaaajasalmi (RP).

1970-luvulta on tiedossa noin 15 pesimäaikaista ja noin 30 muuta pikkutikkahavaintoa.

Pohjantikka (Picoides tridactylus), k

Tavattiin keväällä viidellä paikalla: 7.3. ♂ Kiuruvesi Hirvipuro (TH); 111/IV 1 yks. Pielavesi Kyntinen (JTa); 4.4. ♂ Riistavesi Lintujärvet (MP & JTo); 14.5. Kaavi Kaatranen (MU); V ♂ Kaavi Multimäki (T. Huutokari/JTo). Syyspuolelta kahdeksan havaintoa: 1.7. ad ♀ Kaavi Kaatranen (MU); 21.9. 1 yks. Maaninka kk. (PR); 22.9. ♀ Kaavi Suovaara (JTo); 17.10. ♀ Kaavi Kukkanen (JTo); 26.10. ♀ Kuopio Puijo (JPY); 29.10. ♂ Kaavi Telkkämäki (JTo); 10.11. ja 31.12. 1 yks. Siilinjärvi kk. (OL).

Pohjantikasta tunnetaan 1970-luvulta 11 pesimäaikaista havaintoa (mm. 3 pesälöytöä) ja 8 pesimäajan ulkopuolista havaintoa.

Kengaskiuru (*Lullula arborea*), k

27.4. 1 yks. Rautalampi Pohjois-Saikari (ML). Jaksolta 1960-79 on tiedossa kolme pesimäaikaista havaintoa (1964 2, 1975 1) ja yksi kevätmuuttohavainto (1966).

Kuhankeittäjä (*Oriolus oriolus*), k

Viheltelevä koiras tavattiin kahdeksalla eri reviirillä: Rautalampi Häkkilä 6.6. (JKn), VI ja 25.7. Säynätsalmi (RP); Vehmersalmi Litmaniemmi 18.6. (EB); Kuopio Kylmälahti 2.6.-24.8. us. havaintoja (TR) ja Jännevirta 10.6. (JPY); Kaavi Maarianvaara 8.7. (R. Pirkkalainen/JTo), Karsikkovaara 16.7. (MU); Pielavesi Kyntinen 10.6. (JTa).

Kuhankeittäjästä tehtiin 1970-luvulla 39 havaintoa.

Mustavaris (*Corvus frugilegus*), p

Toukokuun jälkipuoliskolla havaittiin muutamia yksilöitä: 15.5. 1 yks. Riistavesi Lintujärvet (JTU); 16.5. 3 yks. Suonenjoki Suihkola (PP); 25.5. ja 28.5. 1 yks. Kuopio (MHU); 29.5. 1 yks. Maaninka Kinnulanlahti (JTU). Loppukevällä-alkukesällä on havaittu muutamia yksilöitä myös vuosina 1977-79.

Naakka (*Corvus monedula*), p

Pesimäaikana laji tavattiin neljällä paikalla: 14.5. ja 23.5. Kuopio (MHU); 16.5. 2 yks. ja 1.6. 1 yks. Riistavesi Lintujärvet (JTU); 28.5. 2 yks. Suonenjoki Suihkola (PP); 29.5. 1 yks. Maaninka Kinnulanlahti (JTU). Naakka on pesinyt 1970-luvulla Iisalmessa, Varkaudessa ja Maaningalla.

Pähkinähakki (*Nucifraga caryocatactes*), k

Neljä havaintoa: 4.1. 1 yks. Kuopio Rytky (Eini Savolainen/DL); 23.4. 1 yks. Pielavesi Kyntinen (JTa); 27.9.-1.10. 1 yks. Kuopio Alava (DL); 14.12.-16.12. 2 yks. Kiuruvesi kk. (TH).

Kuukkeli (*Perisoreus infaustus*), k

Vain kaksi havaintoa: III useina päivinä 2 yks. Pielavesi Venetmäki (JTa); 10.8. 3 yks. Kaavi Karsikkovaara (JTo).

Kuusitiainen (*Parus ater*), p

Pesimäaikaiset havainnot: 8.6. pesä ja 24.7. pesä Suonenjoki Putrama (PP), tod. näk. kyse samasta parista; 27.4. ja 22.6. 1 la yks. Kuopio Puijo (MU). Vuonna 1978 ilmoitettiin havaintoja 5 la yks./parista ja vuonna 1979 3 la yks./parista.

Satakieli (*Luscinia luscinia*), k

Laulavia satakielikoiraita havaittiin (24.5.-19.6.) yhteensä 17 yks. Laulajat kunnittain: Rautalampi 2 (JKn), Suonenjoki 3 (PP, RR), Vehmersalmi 3 (EB), Kuopio 3 (EB, JKe, MP), Kaavi 3 (JTo), Juankoski 1 (JTo) ja Iisalmi 2 (SR).

Esiintyminen viime vuosien kaltaista. Jaksolla 1975-79 kuultiin maakunnassa (Varkauden seudun havainnot eivät mukana) 92 satakieltä, 5-36 yks./vuosi. Varkauden seudulla havaittiin lisäksi vuosina 1975-77 84 laulajaa, 25-30 yks./vuosi.

Pensassirkkalintu (*Locustella naevia*), k

Pensassirkkalintuja havaittiin (31.5.-2.7.) yhteensä 12 yks. Laulajat kunnittain: Suonenjoki 1 (RR), Kuopio 3 (EB, MP), Riistavesi 2 (MP & JTU), Siilinjärvi 2 (EB), Kaavi 3 (JTo, MU) ja Rautavaara 1 (KR).

Jaksolla 1975-79 kuultiin maakunnassa (Varkauden seudun havainnot eivät mukana) yhteensä 28 pensassirkkalintua, 3-10 yks./vuosi. Varkauden seudulla havaittiin vuosina 1975-77 lisäksi 18 yksilöä, 2-8 yks./vuosi.

Luhtakerttunen (*Acrocephalus palustris*), k

Kuopion kaupunkialueella havaittiin kaksi laulajaa: 6.6. Puijonlaakso (MM) ja 7.6. Peipposenrinne (MM). Kahdeksas ja yhdeksäs havainto lajista Pohjois-Savossa.

Viitakerttunen (*Acrocephalus dumetorum*), k

Laulavia viitakerttusia kuultiin (31.5.-12.7.) yhteensä 27 yks. Kuopiossa havaittiin ainakin 21 eri koirasta, näistä liki 20 lauloi aivan keskikaupungin tuntumassa (EB, JKe, MM, MP, AR). 8-9.6. välisenä yönä kuultiin Särkiniemen ja Peipposenrinteen välisellä alueella peräti 15 laulavaa koirasta (EB). Muut laulajat kunnittain: Rauta-

lampi 3 (ML, RR), Suonenjoki 2 (RR) ja Kaavi 1 (pesintä, ks. Siivekäs 2:20-21, MU).

Jaksolla 1975-79 kuultiin maakunnassa (Varkauden seudun havainnot eivät mukana) 49 viitakerttusta, 5-14 yks./vuosi. Varkauden seudulla todettiin vuosina 1975-77 lisäksi 21 viitakerttusta, 5-11 yks./vuosi. Kuopiossa viitakerttusia oli selvästi runsaammin (21 yks.) kuin aiemmin: jaksolla 1975-79 kuultiin Kuopiossa yhteensä 22 koirasta, 1-7 yks./vuosi.

Mustapääkerttu (*Sylvia atricapilla*), k

Kesällä viisi laulavaa koirasta: 7.6. 1 yks. Suonenjoki pappila (JKA); 29.6. 2 la yks. Kuopio Puijo (MU); 2.7. 1 la yks. Kaavi Sivakkavaara (JTo); 27.7. 1 la Rautalampi kk. (JKn). Laulajia havaittiin suunnilleen yhtä runsaasti kuin edellisinä vuosinakin (1977 10, 1978 6 ja 1979 7).

Yksi syyshavainto: 1.-2.11. ♂ Kiuruvesi kk. (TH).

Idänuunilintu (*Phylloscopus trochiloides*), k

Havaintoja ilmoitettiin neljästä laulavasta koirasta: 7.-24.6. 2 la yks. Kaavi Karsikkovaara (MU); 22.6. 1 la Kuopio Puijo (MU); 4-5.7. 1 la yks. Kuopio Pitkälähti (JKe). Viimeaikaisesta esiintymisestä ks. Siivekäs 2:33-45.

Lapinuunilintu (*Phylloscopus borealis*), k

3.6. 1 yks. Kaavi Kaatranen (MU); 21.6.-25.7. 1-2 yks. ja 18.7. pesä (6 pull), Sonkajärvi Oinasjärvi (SR). Jaksolta 1950-79 on maakunnasta tiedossa yhteensä kahdeksan havaintoa kesä-heinäkuulta (mm. 1 ilmeinen ja 1 mahdollinen pesintä).

Lapinharakka (*Lanius excubitor*), p

Kaksi havaintoa pesimäajalta: 6.6. 1 yks. Kaavi Luikonniemi (JTo) ja VII pesintä Maaninka Petsamo (JTa). Vuosina 1975-79 tehtiin noin 20 pesimäaikaista havaintoa (mm. 5 pesä/poikuelöytöä).

Tikli (*Carduelis carduelis*), p

Kaksi kesähavaintoa: pysyvä reviiri Kuopio Särkilahti (PH) ja 10.7. 4 yks. Kuopio Jynkkä (MK). 1970-luvulla tehtiin vain kahdeksan pesimäaikaista havaintoa (kaikki Kuopiossa).

Hemppo (*Carduelis cannabina*), p

Syyskesältä kaksi havaintoa: 20.7. 5 yks. Kuopio Haapaniemi (PH) ja 14.8. 1 yks. Kaavi Mankiskylä (MU). 1970-luvulla tehtiin noin 20 pesimäaikaista havaintoa (mm. 5 pesä/poikuelöytöä).

Kultasirkku (*Emberiza aureola*), k

Esiintyminen Riistaveden Lintujärvillä näyttää jatkuvan: 13.6. 1 la yks. Muualla maakunnassa tehtiin 1970-luvulla vain kaksi satunnaishavaintoa (Varkaus ja Iisalmi).

Pikkuvarpunen (*Passer montanus*), k

6.12. 1 yks. Kuopio Niirala (MP). Lajia tavattiin 1970-luvulla kolmena talvena.

Kiitokset

Suurkiitokset havaintoja luovuttaneille henkilöille ja Kuopion museon luonnontieteen osastolle, missä havaintomateriaalin esikäsittely on tehty.

Kirjallisuus

- Kauppinen, J. & J. Tuomainen 1977: Pohjois-Savon linnuston faunistinen katsaus 1950-1976. - Savon Luonto 9:24-38.
- Kauppinen, J. & J. Tuomainen 1978: Pohjois-Savon linnuston faunistinen katsaus 1977. - Savon Luonto 10:68-71.
- Kauppinen, J. & J. Tuomainen 1979: Pohjois-Savon linnuston faunistinen katsaus 1978. - Savon Luonto 11:43-45.
- Kauppinen, J. & J. Tuomainen 1980: Pohjois-Savon linnuston faunistinen katsaus 1979. - Siivekäs 1:40-47.
- Tuomainen J. 1980: Faunistiset lintuhavainnot kortistoitu Kuopion museolle. - Siivekäs 1:97-98.
- Tuomainen J. 1981: Pöllöjen esiintyminen ja pesintä Pohjois-Savossa vuonna 1980. - Siivekäs 2:12-19.

Ilmoita katsauksessa havaitsemistasi virheistä

Havaintoja päivä- ja lukumäärineen on pyöritetty useassa vaiheessa, joten mukaan on voinut pujahtaa virheitä. Ilmoita havaitsemistasi virheistä kirjoittajille (PL 205, 70101 Kuopio 10).

OIKAISUJA VUODEN 1979 FAUNISTISEEN KATSAUKSEEN

Faunistiseen katsaukseen 1979 (Siivekäs 1:40-47) on tehtävä seuraavat oikaisut:

Mustalintu (Melanitta nigra)

Talvihavainto: 22.-29.12. q-puk. Rautalampi Konnekoski, po. Nokisenkoski (RP).

Sinisuuha (Circus cyaneus)

q Rautalampi Koskenjoensuu, po. Kerkonjoensuu (RP).

Tuulihaukka (Falco tinnunculus)

Pesimäaikaiset tapaamispaikat ovat jaksolta 15.5.-31.7. (aika puuttuu tekstistä).

Sarvi- ja suopöllö (Asio otus & flammeus)

Havainnot sarvipöllön pesimäaikaisesta esiintymisestä Rautalammin Tyyrinvirralla (RP), Vesannon Niinivedenpäässä (RP) ja Karttulan Virmaanpäässä (RP) koskevat suopöllöä. Näin vuonna 1979 todettiin 13 (16 - 3) sarvipöllön pesimäaikaista esiintymispaikkaa ja vastaa-
vasti 20 (17 + 3) suopöllön pesimäaikaista esiintymispaikkaa.

Mustapääkerttu (Sylvia atricapilla)

10.-13.6. 1 yks. Rautalampi Tervola, po. 10.-13.7. (ML).

Juhani Toivanen

KATSAUS POHJOIS-SAVON TALVILINNUSTOON 1980/-81

Yleistä

Tämä katsaus on yhteenveto Pohjois-Savon alueella retkeilleiden lintuharrastajien havainnoista talvelta 1980/-81. Havainnoitsijoiden määrä on edelleen ilahduttavasti nousussa; sen sijaan alueellisessa kattavuudessa on edelleen toivomisen varaa. Talvilintuseurantaan ja -laskentoihin osallistui 26 harrastajaa. Tämän lisäksi ilmoitettiin suullisesti joitakin havaintoja. Linnustotietoutta kertyi 12 kunnan alueelta. Havainnointi painottui taajamien liepeille.

Havainnoitsijat (suluissa retkeilykunnat): Jari Auvinen = JA (Kiuruvesi), Erkki Björk = EB (Kuopio), Patrick Hublin = PH (Kuopio), Markku Huttunen = MH (Kuopio, Maaninka, Tervo), Timo Hämäläinen = TH (Kiuruvesi), Hannu Immonen = HI (Kuopio), Jukka Kauppinen = JKa (Suonenjoki), Jorma Knuutinen = JK (Rautalampi), Martti Komulainen = MK (Kuopio, Maaninka, Tuusniemi), Pertti Paananen = PP (Suonenjoki), Raimo Pakarinen = RP (Rautalampi), Pentti Pakarinen = PPa (Rautalampi), Veli Parviainen = VP (Kuopio), Matti Pirskanen = MP (Kuopio), Jyrki Pynnönen = JP (Kuopio, Maaninka, Tervo, Tuusniemi, Vehmersalmi), Juha Pääkkönen = JPä (Maaninka), Kimmo Rossinen = KRo (Rautavaara), Pentti Runko = PR (Maaninka), Timo Ruotsalainen = TR (Kuopio), Kalevi Rutonen = KR (Maaninka), Toivo Räsänen = TRä (Kuopio), Kari Saukkonen = KS (Kuopio, Karttula), Arto Toivanen = AT (Kaaavi), Juhani Toivanen = JTo (Kaaavi), Jorma Tuomainen = JTu (Kuopio).

Talven yleispiirteitä

Lämpötila- ja lumioloiltaan talvi oli normaalista poikkeava. Pysyvä lumi tuli lokakuun lopussa ja talven mittaan lumipeite kasvoi ennätyslukemiin. Sen sijaan pakkaskaudet jäivät lyhyiksi, vaikka keskilämpötila olikin lähellä normaaliarvoa (taulukko 1).

Havupuilla oli erittäin huono siemenvuosi, sen sijaan koivu ja leppä tarjosivat siemenravintoa. Pihlajanmarjasato oli erittäin runsas ja riitti lintujen poikkeuksellisesti ajoittuneen liikehinnän vuoksi pitkälle kevättalveen. Pikkunisäkkäiden määrä vaihteli eri osissa maakuntaa.

Taulukko 1. Rissalan säähavaintoaseman keskilämpötilat ja sademäärät kuukausittain talvella 1980/-81 ja keskimäärin 1931-60.

lämpötila °C	XI	XII	I	II	III
1980/-81	-6.0	-7.6	-7.0	-10.3	-9.7
1931-60	-1.4	-6.1	-9.8	-10.0	-6.1
sademäärä mm					
1980/-81	45.6	52.7	34.5	21.8	43.0
1931-60	32.0	32.0	23.0	22.0	..

Talvilintulaskennat

Täydelliset laskentatulokset lähetettiin neljältä reitiltä. Tulokset on esitetty taulukossa 2 eriteltynä kunnittain, ja laskentakeroittain. Tuloksia on lisäksi tarkasteltu lajikohtaisten katsausten yhteydessä.

Reiteistä Kaavin ja Likolahden reitit olivat samat kuin viime vuonna, Kiuruveden ja Rautalammin reitit olivat uusia. Aineiston pienuus ja reittien vaihtuminen on otettava huomioon tuloksia arvioitaessa.

Laskentareitit ja laskijat:

Kaavi: Melttunen - kirkonkylä, 12 km, JTo & AT
Kiuruvesi: Kiuruvesi kk., 5 km, TH
Kuopio: Likolahti, 8 km, EB & JTu
Rautalampi: Säynätsalmi - kirkonkylä, 18 km, PP, RP & JKn

Lajikohtainen katsaus

Tavallisten talvehtijoiden esiintymistä on luonnehdittu talvilintulaskentojen ja muutamien aktiivisesti retkeilleiden havaintojen pohjalta. Talvilintukuselykaavakkeessa esiintyneistä lajeista on laskettu lisäksi kuukausittaisia yksilömääriä ja joissakin tapauksissa yksilömäärä/10 retkikilometri. Tämän vuoksi esitetään taustatiedoksi havainnointiaktiivisuus kuukausittain tunteina eri alueilla (taulukko 3).

Taulukko 2. Talvilintulaskentatulokset 1980/-81. S = syyslask., V = vuodenvaiht., U = uusintalask.

Laji	Kaavi, yks.			Kiuruvesi, yks.			Kuopio, yks.			Rautal., yks.			yhteensä/10 laskentakm.		
	S	V	U	S	V	U	S	V	U	S	V	U	S	V	U
joutsen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0.5	0.2	0.2
sinisorsa	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0.5	-	0.2
teikka	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0.5	0.2	0.2
metso	14	60	18	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0.2	-
teeri	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3.5	18.6	4.2
riekko	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0.9	-
larus sp.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0.7	-	-
kesykyyhky	-	-	-	3	30	20	60	33	5	-	-	-	14.7	14.7	5.8
harmaapäätikka	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0.2	-	-
palokärki	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0.2	0.2	-
käpytikka	3	8	3	-	-	-	4	2	2	18	14	16	5.8	5.6	4.9
pikkutikka	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
korppi	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
varis	4	-	-	3	3	1	111	37	64	13	24	12	-	3.7	0.7
harakka	39	58	43	3	9	27	23	27	17	23	35	43	30.5	14.9	17.9
närhi	6	11	1	-	-	-	-	-	-	6	5	2	20.5	30.0	30.7
talitiainen	118	218	67	18	54	30	80	50	122	69	57	23	2.8	3.7	0.7
sinitiainen	-	-	-	-	-	-	1	1	4	-	-	-	66.3	88.1	56.3
töyhtötiainen	-	-	-	-	-	-	1	2	1	5	3	5	0.2	1.2	0.9
hömötiainen	51	63	42	5	8	5	4	8	6	35	25	33	1.2	1.4	1.9
pyrstötiainen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	22.1	24.2	20.0
puukiipijä	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1.2
koskikara	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	0.7	0.2	-
mustarastas	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1.9	1.2
räkätirastas	115	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0.2	-	-
punakylkirastas	2	-	-	1	1	-	13	25	-	-	-	-	29.8	6.0	0.2
hippiäinen	-	-	-	-	-	-	3	1	-	-	-	-	0.5	-	-
tilhi	17	3	-	-	-	-	85	1	-	2	-	3	1.2	0.2	1.9
varpunen	75	44	40	10	46	50	66	69	63	28	26	11	25.6	0.7	-
vihervarpunen	1	-	-	-	-	-	3	3	8	-	-	-	41.6	43.0	38.0
urpiainen	79	2	770	-	-	-	30	-	-	-	-	-	0.9	0.7	2.8
punatulkku	43	8	38	-	-	-	4	-	-	4	1	38	7.0	-	-
taviokurna	5	-	-	26	4	25	8	72	52	29	31	21	20.2	0.7	222.8
loxia sp.	-	-	-	20	-	-	4	2	-	-	-	-	24.7	26.7	31.4
peippo	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	6.7	0.5	-
järripeippo	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0.5
keltasirkku	-	4	16	15	50	30	5	27	21	-	-	-	0.2	-	-
yhteensä	574	481	1050	104	207	341	508	363	363	268	301	240	337.9	314.4	463.6

Taulukko 3. Havainnointiaktiivisuus tunteina kuukausittain ja kunnittain eriteltynä talvella 1980/-81. Taulukko käsittää 15 lintumiehen havainnot, 11 havainnoitsijaa jätti aktiivisuuden kokonaan ilmoittamatta. Suluissa oleviin lukuihin sisältyy kaavakkeita, joissa vain toinen (km tai tunti) suureista oli ilmoitettu. Nämä on muutettu tunneiksi tai kilometreiksi havainnoitsijoiden keskimääräisen suorituksen (1.8 km/t) perusteella. Kaikkiaan havaintotunteja lienee kertynyt reilut 1000 ja retkikilometrejä lähes 2000.

	XII	I	II	III	yht. t	yht. km
Kaavi	75	93	94	48	310	587
Kiuruvesi	20	22	15	27	84	170
Kuopio	41	63	37	59	200	(320)
Maaninka	19	28	28	11	86	(130)
Pielavesi	5	30	30	5	70	87
Rautalampi	(17)	(7)	(5)	(11)	(40)	73
Rautavaara	7	8	8	11	34	108
Suonenjoki	13	18	3	5	39	66
Tervo	1	0	9	0	10	12
Tuusniemi	0	3	0	2	5	10
Vehmersalmi	3	0	0	0	3	5
Vesanto	6	0	0	0	6	6
yhteensä	207	272	229	179	887	1574

Laulujoutsen. 1.11.-7.3. Rau Tyyrinvirta 1 juv. yks. (RP, PPa).

Sinisorsa. Suo Kruununsillan sulassa läpi talven n. 60 yks., laskettu 39002600 (JKa, PP); Suo Pörlänmäki Savijoki 8.2. 1 yks. (PP); Maa Pulkonkoski läpi talven 200 (monet); Maa Viannonkoski läpi talven 200 (KR, PR); Rau Tyyrinvirta 7.3. 1 yks. (PPa & RP); Kuo Riistavesi Lintujärvet 31.12.-1.3. siipirikko ♀ (MK, JP); Kaa Vääränjärvi XII-III ♀ (J. Miettinen); Kaa Kuivalaisvirta 18.1. 1 yks. (JTo); Kaa Syrjäjoki 7.3. jälkiä oleskelusta (1 yks. ?) (JTo).

Pieni kanta näyttää talvehtivan luonnonvaraisesti Pohjois-Savossa (Suonenjoen sulassa lintuja ruokitaan).

Tavi. Kuo Riistavesi Lintujärvet 10.1. ♂♀ ja 1.3. ♂ (MK & JP); Maa Lapinjärvi 1.12. alkaen ♂♀, karppe tappoi naaraan helmikuun alussa ja koira koiraan 2.3. (PR); Kiu Rapakkojoki 23.12.-15.3. 1-2 yks. (TH).

Telkkä. Rau Tyyrinvirta 27.12. 2 yks. ja 7.3. 1 yks. (PPa, RP, JKn).

Isokoskelo. Suo keskusta 25.1., 8.2. ja 8.3. ♀-pukuinen yks. (PP).

Mergus sp. Suo Kruununsillan sula XII 1 yks. (JKa), mahdollisesti kyse edellisestä isokoskelosta; Rau Konnekoski 6.3. 1 yks. (JKn).

Kanahaukka. Kuo Rissala 7.12. ♀ (TR), Rauhalampi 13.1. 1 yks. (MP), Itkonniemi 31.1. 1 yks. (MH, MP, TR); Pie Salminen 7.3. 1 yks. (JTa); Kiu Luupuvesi 3.3. 1 yks. (TH); Kaa kirkonkylä 1.1. 1 yks. (JTo), Potku 15.1. 1 yks. (JTo), Kärenjärvi (JTo), Levälampi 6.2. 1 yks. (JTo), Kokka 18.2. 1 yks. (JTo) ja 26.2. 1 yks. (JTo) sekä Raiskio 5.3. 1 yks. (JTo).

Varpushaukka. Kuo kaupunkialueelta joulukuulta 10, tammikuulta 7 helmikuulta 6 ja maaliskuulta 4 havaintoa (monet). Kahdeksan kertaa määritettiin ♀-pukuinen ja kahdesti koiras. Kaupunkialueella talvehtineiden yksilöiden tarkkaa määrää on vaikea arvioida. Havainnot muualta: Kiu Hautakylä 23.12. 1 yks. (TH), kirkonkylä 3.1., 15.1. ja 17.2. 1 yks. (TH, JA).

Ampuhaukka. Kuo kaupunkialueelta joulukuulta 2, tammikuulta 6 ja helmikuulta 4 havaintoa (monet). Määritetty 2 kertaa ♂ ja 2 kertaa ♀, joten kaupunkialueella talvehti ainakin kaksi yksilöä.

Riekko. Havaintoja riekosta kertyi ennätysmäärä, yht. noin 40 yksilöstä. Havainnot: Rau Sonkari 27.12. 4 yks. (PPa, RP & JKn), Säynätsalmi 29.12. 1 yks. (PPa & RP) ja Etelä-Konnesvesi 22.2. 1 yks. (JKn); Kiu Koskenjoki 4.12. 4 yks. ja Luupuvesi 10.2. 6 yks. (TH); Rautav Saarela 21.2. 2 yks. ja 14.3. 7 yks. (KR); Kaa Onnivaara I-III n. 5 yks. (V. Savolainen), Rautakorpi 20.1.-6.3. 3 yks. (JTo), Suuri-Kortteinen 3.3. 6 yks. (JTo) ja Syrjävaara 7.3. 1 yks. jäljet (JTo). Kaavilla noin 20 km² alueella oli riekkokokannan tiheys noin 0.5 yks/km².

Teeri. Teerikannat näyttävät kääntyneen huippuvuoden jälkeen las-kuun. Talvilintulaskennoissa tavattiin 8.7 yks./10 km. Rautavaaralla, Rautalammilla ja Kuopiossa tiheys oli kyselyn mukaan 3-4 yks./10 retkikm, Kiuruvedellä ja Kaavilla noin 10 yks./ retkikilometri. Teerikannat olivat vahvimmat Maaningan-Pielaveden alueella, missä tiheydeksi tuli peräti noin 40 yks./10 retkikm. Pitäjäkohtaiset tulokset eivät kuitenkaan ole vertailukelpoisia, koska satunnaiset tai useasti havaitut suurparvet vaikuttavat tämänkokoisessa aineistossa tulokseen. Pielavedellä tavattiin 28.1. noin 150 yks. parvi, kun suurparvien koko muualla oli 30-70 yks. Teerihavaintoja tehtiin kaikkiaan noin 2000 (osa koskee samoja yksilöitä). Arvioitu tiheys Kaavilla 6-7 yks./km².

Metso. Metsosta tehtiin kaikkiaan 117 havaintoa: Pie 1, Rautav 4, Kiu 3, Maa 5, Kuo 4, Suo 6 ja Kaa 94. Kaavin havainnoista 50 koski nähtyä yksilöä ja 44 tuoretta hakomishavaintoa. Kaavilla nähtiin 0.8 metsoa/10 km (talvella 1979/-80 1.0). Talvikannan arvioitu tiheys Kaavin tutkitulla alueella (n. 20 km²) oli reilut 2 yks./km².

Pyy. Pyitä havaittiin talvilintukyselyn mukaan 205 yks.: Suo 3, Kuo 8, Veh 1, Maa 23, Pie 2, Kiu 3, Rautav 4 ja Kaa 161 (65 nähtyä ja 96 jälkihavaintoa). Maaningan-Pielaveden alueella ja Kaavilla pyitä nähtiin noin 1 yks./10 km, mikä on lähellä viime vuoden arvoa. Suurin parvi Maaningalla oli 4 yks. ja Kaavilla 5 yks. Talvilintulaskennoissa pyitä ei nähty. Pyykannan tiheys Kaavilla (20 km² metsämaastoa) oli 5-6 yks./km².

Peltopyy. Maa kk. 22.12.-28.3. ♂ + 1 yks. (PR); Kiu Ryönänjoki Lapinniemi 2.11.-31.12. 12 yks. (TH).

Fasaani. Kaa Karsikkovaara läpi talven 5-6 yks. (S. Asikainen).

Kesykyhky. Talvilintulaskennoissa kyyhkyjä tavattiin Kuopion lisäksi Kiuruvedellä. Lisäksi havaittiin 25.1. 4 yks. Suonenjoella, missä laji ei säännöllisesti esiinny.

Huhkaja. Rau 23.2. 1-2 yks. huhuilua (JKn).

Varpuspöllö. Suo XII 1 yks. (JKa); Kiu Hautakylä 23.12. 1 yks. (TH) ja kk. 3.1. sekä 17.2. 1 yks. (TH); Rau Säynätsalmi 24.12. 1 yks. (PPa & RP); Kuo Haminanlahti 10.1.-27.3. 1 yks. (HI) ja Särkilahti 6.12. 2 yks. (PH). Kaavilla tavattiin syksyn voimakkaan esiintymisen jälkeen XII vielä 6 yks., lisäksi II 2 yks. (JTo).

Lapinpöllö. Tästä talven vaelluslajista kertyi havaintoja vain Kaavilta, jossa useita lapinpöllöjä pesi jo kesällä 1980. Myyräkannat Kaavilla olivat edelleen vahvat (kaksitalvinen huippu) kun muualla on tietojen mukaan romahduksia jo tapahtunut. Havainnointi lienee Kaavilla lisäksi suuntautunut enemmän lapinpöllöjen suosimiin ympäristöihin kuin muualla, mikä vaikeuttaa arviointia. 21.1.-5.3. välisenä aikana lajista tehtiin noin 10 havaintoa ja lisäksi havaittiin saalistusjälkiä alueella Kiukoonniemi-Raiskio-Taipale. Kaikkiaan alueella oli arviolta 3-5 lapinpöllöä (JTo). Havainnot: Kortteinen Heinävaara 9-11.2. 2 yks. (JTo), Miettälänmäki III todennäköisesti lapinpöllön saalistusjälki (JTo), Käkijärvi XII-29.3. 2 yks. (J. Järveläinen), Maarianvaara II-III 1 yks. (R. Kuikka) ja Maarianvaara I-IV ainakin 1 yks. (A. Savolainen). Lisäksi Metsästys ja Kalastuslehdessä (1981) on julkaistu havainto 3 lapinpöllöstä Kaavilla (tarkempi paikka puuttuu).

Muut pöllöt. Hiiri- ja lehtopöllöstä ei havaintoja ilmoitettu. Viirupöllö tavattiin 4.2. Kaavin Potkussa (JTo) ja helmipöllö 21.1. Suonenjoen Suihkolassa (PP).

Käpytikka. Käpytikkoja oli runsaammin kuin edellisenä talvena. Talvilintulaskennoissa tikkoja tavattiin noin 5.4 yks./10 km ja retkeilyn yhteydessä havaittiin keskimäärin 2.3 yks./10 km. Korkein arvo tuli Rautalammilta, missä havaittiin 7.7 yks./10 km. Kaavilla kanta oli kuitenkin viime talvista pienempi (1980/-81 1.8 yks./10 km; 1979/-80 3.0 yks./10 km).

Muut tikat. Harmaapäätikka Kuo Silmäsuon kaatopaikka 10.1. ♂ (MP & JTu), kaupungin työntekijöiden mukaan ruokaillut koko talven kaatopaikalla olevalla ruokintalaudalla. Pikkutikka Rau Vaajasalmi 27.12. 1 yks. (RP & PPa); Maa Viannonkoski 18.3. 1 yks. (PR). Pohjantikka Maa kk. 14.1. 1 yks. (PR); Rau kk ♂ (JKn); Kaa Potku 27.1. ♂ (JTo), Kokka 23.2. ♀ ja 26.2. 1 yks. (JTo). Palokärki Palokärki havaittiin yhteensä 17 kertaa: Kuo 8, Kaa 4, Rautalampi 2, Pie 1, Kiu 1 ja

Maa 1. Kuopion havainnot koskenevat paria yksilöä.

Korppi. Kuopiossa Silmäsuon kaatopaikalla havaittiin enimmillään 30-50 yks. Lisäksi yksi korppi oli poikkeuksellisesti mieltynyt Kuopion keskustaan, missä se asusti läpi talven. Havaintomäärät muualta: Rau 28 yks., Rautav 23 yks. ja Suo 21 yks., muualla ainoastaan yksittäisiä korppeja.

Varis ja närhi. Molempia lajeja tavattiin talvilintulaskennoissa normaalisti.

Harakka. Harakoita havaittiin viime talvista enemmän.

Kuukeli. Kaksi havaintoa Kaavilta: 10.2. 1 yks. Laitinen ja 18.2. 1 yks. Kokka (JTö).

Pähkinähakki. 14.-16.12. 2 yks. Kiuruvesi kk. (TH).

Tieiset. Talitiainen ja myös hömötiainen näyttävät edellisestä talveste laskenta-aineiston mukaan runsastuneen. Töyhtötiaisia oli normaalisti. Sinitiaisesta ilmoitettiin Kuopion kaupunkialueelta 140 havaintoa (osa koskee samoja yksilöitä). Varovaisen arvion mukaan talvehtivan sinitiaiskannan suuruun Kuopiossa oli vähintään 30 yks. Havainnot muualta: Suo I 1 yks. (JKa); Rau II-III päivittäin 1-10 yks. (JKn ym.); Kiu 28.12.-4.3. 1 yks. (TH). Kuusitiaisesta tehtiin Kuopion kaupunkialueella noin 40 havaintoa. Näistä pääosa koski samaa, noin 5 yks. parvea. Lapintiainen 14.2. 1 yks. Rautav Tiilikkejärvi (TR). Pyrstötiaisia oli edelleen niukasti: Rau kk. 11.2. 8 yks. ja 12.2. 15 yks. (JKn); Kaa Melttunen 22.2. 5 yks (JTö).

Puukiipijä. Laji oli vähälukuinen, varsinkin kevättalvella.

Hippiäinen. Edellisen lajin tapaan vähissä. Talvilintukysely tuotti havaintoja kuukausittain noin 20 yksilöstä.

Koskikara. Yksilömäärät kunnittain: Kaa 17, Kuo 1, Kiu 6, Maa 6, Rau 16, Rautav 1, Suo 6, Ter 17 ja Tuu 2.

Räkättirastas. Kuopiossa räkättirastaan esiintymisen huippu sattui tilhen tapaan helmikuulle, jolloin pohjoisesta tulevat parvet viivähtivät alueella. Kuukausittaiset määrät Kuopiossa: XII 348 yks., I 817 yks., II 1503 yks. ja III 408 yks. Todellisia yksilömääriä on vaikea sanoa, koska samoista parvista on useita havaintoja. Helmikuun huippu korostuu kun otetaan huomioon havainnointiaktiivisuus, joka oli helmikuussa Kuopiossa pienimmillään. Muualla havaittiin yksittäisiä yksilöitä ja pikkuparvia seuraavasti: XII 19 yks., I 16 yks., II 6 yks. ja III 2 yks.

Laulurastas. Kuo Niirala 28.12. 1 yks. (MP & JTö). Ensimmäinen talvihavainto lajista Pohjois-Savosta.

Mustarastas. 1 yks. talvehti Kuopiossa Puijonrinteellä (MH, MP, TR) ja 1 yks. Maaningalla (PR, KR), jossa tammikuulle asti 3 yks. (JTä).

Tilhi. Tilhen massaesiintyminen oli lintutalven mielenkiintoisimpia tapahtumia. Leudon talven ja runsaan pihlajanmarjasadon houkuttelemana tilhien pääjoukot viivyttelivät pitkään pohjoisessa, sillä massaryntäys tapahtui Pohjois-Savossa vasta helmikuun loppupuolella, noin 20.-26.2. välisenä aikana. Kaikkiaan ilmoitettiin tilhihavaintoja yli 15 000, joista lähes 13 000 Kuopion kaupunkialueelta ja noin 2400 muualta maakunnasta (osa havainnoista koskee samoja yksilöitä). Kuukausittain olivat tilhimäärät Kuopiossa seuraavat: X (10), XI (120), XII 2017, I 1405, II 9710 ja III 220. Syyskaudella ei Kuopiossa juuri havainnoitu, joten muun maakunnan aineistossa havaittava lokakuun liikehdintä jää Kuopiossa vahvistamatta. Ensimmäinen huippukausi näyttää ajoittuvan joulukuulle ja varsinainen massaesiintyminen helmikuun jälkipuoliskolle. Kuopiossa vaellus kulminoitui 22.2., jolloin aivan keskustan tuntumassa liikehti noin 3500 tilheä (JTö). Muualla maakunnassa olivat kuukausittaiset havaintomäärät seuraavat: X 312, XI 23, XII 133, I 263, II 1368 ja III 341. Tässä aineistossa näkyy lokakuun liikehdintä ja helmikuun massavaellus. Tammikuun havainnoista pääosa (241) on Rautavaaralta, jossa kevään huippu ajoittui kuukautta aiemmaksi kuin muualla maakunnassa.

Lapinharakka. Tuu Tuusjärvi 1.3. 1 yks. (JP & MK).

Kottarainen. 4.-9.12. 2 yks. ja 9.-27.12. 1 yks. Kuo keskusta (MK, MP, JTu).

Viherpeippo. Kuopion kaupunkialueelta ilmoitettiin talvihavaintoja noin 900 (monet). Havainnot painottuvat selvästi tammikuulle, jolloin suurimmassa parvessa oli noin 90 yks. (JTu). Kaupungissa talvehti arviolta ainakin 150 yks. (JTu), pääosa Niiralassa, missä lintuja ruokitaan talvella lukuisilla ruokintalaudoilla. Muualla talvikanta näyttää edelleen hyvin niukalta: Suo I-III muutamia (JKA); Rau 7.3. 4 yks. (RP & PPa); Kiu Hautakylä 7.12. 1 yks. (TH).

Tikli. 26.12. 2 yks. Kuo Särkilahti (PH) ja 8 yks. Kuo Savilahti (PH), 8.2. 1 yks. Kuo Puijonrinne (MP).

Vihervarpunen. Laji oli edelleen vähissä. Joulukuussa havaittiin Kuopiossa noin 80 yks. Sydäntalvelta vain yksi havainto: 24.1. 25 yks. Kuo (MH). Talvilintulaskennoissa laji nähtiin ainoastaan syksyllä Likolahden reitillä (30 yks.). Helmi-maaliskuun vaihteessa alkoi näkyä pikkuparvia eri puolilla.

Urpiainen. Urpiaisia oli selvästi viimevuotista runsaammin. Havaintoja kertyi kaikkiaan noin 8000 yksilöstä, joista noin 3000 Kuo-piosta ja 5000 muualta maakunnasta. Kevättalvella urpiaiset vaelsivat. Kaavilla, Maaningalla ja Pielavedellä, missä liikuttiin tehokkaasti metsämaastossa, selvä runsastuminen ajoittui helmikuulle, muualla vasta maaliskuulle. Kaavilla paras päiväsumma oli uusintalaskennassa 22.2. havaittu 770 yks. Uusintalaskennoissa tavattiin keskimäärin noin 223 yks./10 km.

Punatulkk. Myös punatulkk runsastui edellisestä vuodesta. Lukumäärät helmi-maaliskuussa olivat alkutalvea selvästi suurempia.

Taviokuurna. Talven seurantalajina olleesta taviokuurnasta tuli havaintoja 407 yksilöstä, joista Kuopiosta 254 yksilöstä. Havaintomäärät jakaantuivat kuukausittain seuraavasti: X 45, XI 75, XII 198, I 75, II 12 ja III 2. Muista marjansyöjistä poiketen huippu ajoittuu joulukuulle, helmi-maaliskuussa laji oli jo harvinaisuus. Syksyn määrät lienevät olleet suuremmat kuin tilastoista näkyy, sillä havaintoja tuli vain muutamilta henkilöiltä. Esimerkiksi Kaavilla valtaosa havainnoista tehtiin jo lokakuussa.

Pikkukäpylintu & Loxia sp. Laji oli edelleen lähes kadoksissa. Talven aikana tavattiin korkeintaan 40 yks., joista noin puolet Kuopiossa.

Peippo. Yksi havainto: 1.1. ♂ Kuo Itkonniemi (JTu).

Järripeippo. 26.12. ♂ (EB & JTu) ja 1.1. ♂ (JTu) Kuo Itkonniemi.

Keltasirkku. Talvilintulaskennoissa normaalisti, joskin aineisto on pieni tarkkojen vertailujen tekemiseen.

Varpunen. Talvilintulaskennoissa ainakin Kaavilla ja Kuopion Likolahdessa edellisvuotista vähemmän. Aineiston niukkuus vaikeuttaa kuitenkin vertailua.

Pikkuvarpunen. 6.12. ja 2.1. 1 yks. Kuo Niirala (MP, JTu).

Lopuksi

Kiitokset kaikille niille lintuharrastajille, jotka menneenä talvena kirjasivat ylös havaintoja ja tekivät tämän katsauksen laatimisen mahdolliseksi.

Toivottavasti kasvavan harrastajajoukon myötä saadaan tulevaisuudessa koko yhdistyksemme toimialueen kattava havainnoitsijoiden verkosto lintutietouttamme kartuttamaan. Ja ennen kaikkea olisi toivottavaa, että lajikohtainen tutkimus ja muut linnustoselvitykset saisivat harrastustoiminnassa keskeisemmän aseman myös talvikausina. Näissä merkeissä antoisaa jatkoa kuluvalle lintuvuodelle ja aktiivista osallistumista ensi talvena.

TIEDONANTOJA

EPÄMUODOSTUMIA LINNUISSA

Viime vuosikymmenellä kiinnitettiin huomiota eri puolilla Suomea epämuodostuneisiin lintuihin. Ennenkaikkea lintujen nokat ovat olleet huomion kohteina. Mitä kummallisemman näköisiä ja muotoisia nokkia on tavattu, myös poikkeuksellisia jalkamuotoja on esiintynyt (esim.

Anon. 1976, Suomenselän linnut 11:120-121, Anon. 1977, Suomenselän linnut 12:48-49). Epämuodostumien syyksi on arveltu kehityshäiriöitä, jopa mutaatioita. Myös erilaiset loukkaantumistapaukset tulevat eräiden havaintojen kohdalla kysymykseen. Lajistollinen jakautuminen epämuodostumien suhteen on varsin laaja, mutta varsinkin varislinnut, sekä hömötiainen näyttävät yleisimmiltä havaitokohteilta.

Omat havaintoni:

19.1.1977 havaitsin Maaningan Kyntisellä hömötiaisen, jolla oli luonnottoman pitkä nokka. Kyseisen yksilön nokka oli epätavallisen muotoinen ja lähes puolet normaalia pitempi (piirros). 20.1. lintu oli erittäin heikossa kunnossa, sen jälkeen sitä ei enää tavattu. Havainto on julkaistu aiemmin toisaalla (Anon. 1977, Suomenselän linnut 12:46-49).

19.6.1979 rengastaessani räkättirastaspoikuetta Maaningan Saarisella havaitsin pienimmän poikasen ylänokan olevan sivulle kääntyneen ja normaalia lyhyemmän (piirros).

Tämän artikkelin tarkoitus on herättää muut pohjoissavolaiset "epämuodostumat" henkiin. Havainnot voi lähettää allekirjoittaneelle. Pyrin kokoamaan ne yhteenvedoksi, mikäli aineistoa kertyy.

Janne Taskinen
72490 SAARINEN

TIETOA LINNUSTONSUOJELUSTA

1. Linnustonsuojeluorganisaatiosta

1.1. Valtio

Maa- ja metsätalousministeriön luonnonvarainhoitotoimisto seuraa uhanalaisten lajien tilannetta sekä eläinten rauhoitusten ja lain-

säädännön kehitystä. Toimiston tehtäviin kuuluu myös rauhoitettujen eläinten tappolupien myöntäminen yms. asiat.

Tällä hetkellä toimiston taholta seurataan erityisesti merikotkan, muuttohaukan, maakotkan ja kalasääsken pesinnän onnistumista.

Ongelmana toimistossa on henkilökunnan vähyys, sillä tällä hetkellä ainoastaan kaksi henkilöä hoitavat muiden toimiensa ohella uhanalaisten lajien seuraamiseen liittyviä tehtäviä. Ruotsissa asia on hoidettu paljon paremmin, sillä siellä on yksi henkilö/uhanalainen laji.

1.2. Lääninhallitukset

Lääninhallitusten tehtäviin kuuluu seurata paikallisesti lain toteutumista. Valitettavasti henkilökuntaa on vain yksi/lääni (ympäristön-suojelutarkastaja).

1.3. Vapaaehtoisjärjestöt

1.3.1. Maailman Luonnon Säätiö (WWF)

Vuonna 1975 Maailman Luonnon Säätiö julkaisi uhanalaisten lajien Suomen luettelon. Säätiössä kohdevaliokunta käsittelee uhanalaisiin lajeihin liittyviä asioita. Kohdevaliokunnan alaisuudessa toimii tällä hetkellä kolme työryhmää: merikotka-, muuttohaukka- ja valkoselkätikkatyöryhmä. Säätiö pyrkii myös valistuksen avulla edistämään lintujen suojelua maassamme.

1.3.2. Suomen luonnonsuojeluliitto (SLL)

Suomen luonnonsuojeluliitolla ei ole varsinaisia työryhmiä, jotka käsittelesivät linnustonsuojelun erityiskysymyksiä. Luonnonsuojeluliitto pyrkii kuitenkin kaikin tavoin edistämään alkuperäisen luonnon suojelua. SLL:llä on edustus Luonnon Säätiön työryhmissä.

1.3.3. Lintutieteellisten Yhdistysten Liitto (LYL)

Lintutieteellisten Yhdistysten Liitto pyrkii kaikin tavoin edistämään linnustonsuojelua maassamme. 3.4.1976 LYL:n edustajisto hyväksyi liiton luonnonsuojeluohjelman, jossa todetaan mm. "toimialansa mukaan liitto keskittyy ensisijaisesti lintujen ja niiden elinympäristöjen suojeluun".

Ohjelman kotimaiset tavoitteet jaetaan viiteen osaan: metsälinnusto, suolinnusto, vesilinnusto, saaristolinnusto ja tundralinnusto. Ohjelmassa edellytetään, että kansalliset ja luonnonpuistojen täydennysohjelma toteutetaan kokonaisuudessaan. Soidensuojeluohjelmat toteuttaisivat melko hyvin suolinnuston säilymiselle asetetut tavoitteet, mikäli ohjelmat hyväksyttäisiin täydellisenä. Juuri valmistunut lintuvesien suojeluohjelma sisältää maan parhaat lintuvedet, mutta sen ulkopuolelle jäävät esimerkiksi kuikan suosimat biotoopit. Saaristolinnuston suojelu edellyttää ehdottomasti pesimärauhaa turvaavia rauhoitusalueita, joita tulee olla riittävän tiheä verkko saaristoalueilla. Harjunsuojeluohjelmalla on jonkin verran merkitystä harjuilla pesivän linnuston säilymiseen. Tundralinnuston vakavampia uhkaajia ovat maastoajoneuvojen kontrolloimaton käyttö ja retkeily-paineen suuntautuminen tietyille tunturialueille.

Nämä ohjelmat ovat valtakunnantason suojelusuunnitelmia, joten niiden lisäksi tarvitaan maakunnallisia ja seututasoisia, jopa kuntakohtaisia suojeluohjelmia, jotta lintujen elinympäristö säilyisi mahdollisimman monipuolisena.

Liiton luonnonsuojeluohjelmassa todetaan myös, että luonnonsuojelun metsästyksen ja eläinsuojelun mukaista valvontaa tulee tehostaa osoittamalla sille riittävästi varoja. Liiton tärkeimpiin toimiin tehtäviin kuuluu yleisölle suuntautuva tiedotus- ja valistustoiminta. Käytännön suojelutehtävissä liiton jäsenten linnustonsuojeluun kohdistuvien toimenpiteiden lisäksi tulee pyrkiä lisäämään maanomistajien osuutta linnuston viihtymisen lisääntymisessä. Ensivaiheessa on turvattava uhanalaisten lajien jäljellä olevien parien pesintä.

2. Kansainvälinen lintujensuojeluneuvosto (ICBP)

Kansainvälinen lintujensuojeluneuvosto (The International Council for Bird Preservation, ICBP) on vuonna 1922 perustettu, 65 maassa toimiva lintujensuojelujärjestö. Se on kansainvälisistä luonnonsuojelujärjestöistä vanhin, ja lisäksi ainoa, joka kohdistaa toimintansa yksinomaan lintujen ja niiden elinympäristön suojeluun. Neuvosto on työskennellyt koko olemassaolonsa ajan lintujensuojelua koskevien kansainvälisten sopimuksien solmimisen ja niiden noudattamisen valvomisen hyväksi. Se on myös aktiivisesti vaikuttanut jäsenmaittensa lintujen- ja luonnonsuojelua koskevan lainsäädännön kehittämiseen. Neuvoston 65 kansallista jaostoa koostuvat kunkin jäsenmaan johtavista lintutieteellisistä yhdistyksistä ja luonnonsuojeluorganisaatioista.

Neuvosto toimii Maailman Luonnon Säätiön neuvonantajana kaikissa lintuja koskevissa asioissa. Se toimii myös hyvin läheisessä yhteistyössä Maailman luonnonsuojeluliiton (IUCN) kanssa.

Neuvoston toimialue kattaa koko maapallon ja sen suojelun kohteena ovat kaikki lintulajit ja niiden elinympäristö. Neuvoston tämänhetkisen päähuomion kohteena ovat hyönteismyrkkyjen ja öljysaasteiden vaikutus linnustoon, uhanalaisten lajien kansainvälinen kauppa ja lintujen elinympäristön - erityisesti sademetsien - tuhoamisen estäminen. Neuvoston asiantuntijaryhmät ovat suunnitelleet erityisen suojelun tarpeessa olevien lajien suojeluprojekteja ja osallistuneet niiden toteuttamiseen. Näistä mainittakoon erityisesti Dominkanin tasavallan keisari- ja punaniska-amazonin, siperiankurjen, filippiiniläisen apinansyöjäkotkan ja kaulustrapin suojeluohjelmat.

Neuvostolla on myös lukuisia omia suojeluprojekteja, joista voidaan mainita Seychellien Cousin-saaren suojelu. Tällä saarella pesii useiden tuhansien noki-, hömö- ja keijutiirtojen lisäksi mm. endeemisen Seychellien kerttunen, jonka kanta on sen jälkeen kun ICBP hankki saaren vuonna 1968 lisääntynyt 30:stä 450:een yksilöön. Toinen tärkeä projekti on kolmen Mauritiuksella pesivän, maailman harvinaisimpiin kuuluvan lintulajin - endeemisten tuulihaukan, ruusu-kyyhyn ja papukaijan - suojelu. Lisäksi ICBP osallistuu mm. lintuoppaiden julkaisemiseen ja järjestää lintujensuojelua koskevia kansainvälisiä kongresseja.

3. Suomen uhanalaisista lintulajeista

Laulujoutsen on maamme linnustonsuojelutyön paras esimerkki. 1950-luvun alussa maassamme arvicitiin pesivän vain noin kymmenen joutsenparia. 1950 julkaistu Yrjö Kokon kirja "Laulujoutsen - Ultima Thulen lintu" kiinnitti suomalaisten huomion joutseneen ja sen suojelun tarpeeseen. 1970-luvun puolivälissä arvicitiin maamme joutsenkannaksi jo noin 250 pesivää paria. Joutsen on esimerkki lajista, jonka vähenemiseen ainoa syy oli suoranainen vaino.

Muuttohaukka oli vielä 1940-luvulla yleinen pesimälintu koko maassa. Alunperin haukkoja pesi maassamme vähintään tuhat paria. 1950-luvun puolivälissä alkoi romahdus, minkä tiedetään johtuvan ympäristömyrkköjen ja talvehtimisalueilla tapahtuvan vainon vaikutuksesta. 1950-63 tutkittiin maassamme noin 400 vanhaa pesimäpaikkaa ja löydettiin vain puolisen sataa pesivää paria. Nykyisin pesii maassamme vuosittain noin 30 paria, lähinnä Pohjois-Suomessa. Mainittakoon, että Ruotsissa tilanne on selvästi synkempi: vuosittain pesii vain muutama pari.

Merikotka on muuttohaukan lisäksi ympäristömyrkyistä kärsinyt petolintu. Myös häirinnällä pesimäalueilla on vaikutuksensa pesintätulokseen. Vuonna 1980 maamme merikotkat saivat 17 poikasta lentoon, mikä on huomattavasti enemmän kuin aikaisempina vuosina on todettu.

Kotka on eräs esimerkki vainotusta petolinnusta. Kotka rauhoitettiin 1952. 1970-luvun lopussa arvioitiin maamme pesiväksi kotkakannaksi noin 150 paria.

Valkoselkätikkoja pesii enää arviolta 20-30 paria. Laji on kärsinyt elinympäristönsä muutoksista, sillä se vaatii vanhoja koivumetsiä, joita nykyaikainen metsänhoito taas ei suosi.

Kalasäiskikannan seuranta on suoritettu maassamme jo kymmenen vuoden ajan ja nykyinen pesimäkanta arvioidaan noin tuhanneksi pariaksi. Laji on kärsinyt mm. ympäristömyrkyistä ja pesimäaikaisesta häirinnästä.

Kaakkurin on todettu viime vuosikymmeninä harvinaistuneen huomattavasti. Kiljuhanhen väheneminen voimakkaasti 1950-luvulta lähtien korostaa kansainvälisen yhteistyön merkitystä, koska sen vähentyminen johtunee pääasiassa sen elinympäristön muutoksista talvehtimis- ja muuton-aikaisilla paikoilla (mm. Kaspianmeren kuivuminen).

4. Linnut ympäristöindikaattoreina

Linnut reagoivat nopeasti kaikenlaisiin ympäristömuutoksiin, jopa ihmistä huomattavasti herkemmin. Ympäristömyrkyt ovat tästä hyvä esimerkki. Varsinkin ravintoketjujen huipulla olevien petolintujen poikastuoton vähentyminen kertoo ympäristömyrkköjen vaikutuksesta luontoon.

Linnut kuvastavat ympäristön monimuotoisuutta. Mitä enemmän lintulajeja ja yksilöitä alueella asustaa, sitä monipuolisempi biotooppi on kyseessä. Lintuja voidaankin käyttää apuna monenlaisissa tutkimuksissa. Esimerkiksi soidensuojelun ja lintuvesien suojeluohjelmien laadinnassa linnustoselvityksillä on keskeinen asema. Linnut ovat helposti ja nopeasti laskettavissa, ja eri kohteet voidaan näin asettaa arvojärjestykseen tai luokitella. Samalla laskentajärjestelmillä toistettujen arviointien avulla voidaan seurata tavallistenkin lajien vuosittaisia kannanmuutoksia.

Katsaus perustuu Lintutieteellisten Yhdistysten Liiton välittämään materiaaliin. Aineistoa supisteli ja kokosi JTU.

TIEDOTUKSIA

Kesällä 1981 laaditaan allekirjoittaneen johdolla linnuston perusselvitys Rautavaaran Tiilikkejärvelle perustettavan kansallispuiston alueelta. Mahdollisimman kattavan selvityksen aikaansaamiseksi ja tutkimuksen taustatiedoiksi toivon jokaisen alueella retkeilleen lintuharrastajan lähettävän Tiilikkejärven linnustoa koskevat havaintonsa allekirjoittaneelle 31.8. mennessä.

Juhani Toivanen

Merkkikilpailu jatkuu

Edellisessä Siivekkäässä julkistettuun Pohjois-Savon Lintumiesten merkin suunnittelukilpailuun tuli määräaikaan, huhtikuun loppuun mennessä useita ansiokkaita ehdotuksia. Koska merkin suunnitteluun jäi aikaa jokseenkin niukasti, hallitus päätti jatkaa suunnittelukilpailua syyskuun loppuun saakka. Ehdotukset voi lähettää yhdistyksen osoitteeseen.

Osta lintuharrastusoppas

Lintutieteellisten Yhdistysten Liiton ja Luento-liiton julkaisema lintuharrastusoppas ilmestyi loppukeväällä. Oppaan 232 sivulta löytyy lukuisia vihjeitä lintuharrastuksen alkutaipaleelle siitä, mitä lintutieteen saralla kannattaa tutkia. Myös pitemmälle ehtineelle harrastajalle kirjasta löytyy ohjeita harrastuksen laajentamiseen. Oppaan hinta postikuluneen on 30 mk; kirjakauppahinta on yli kaksinkertainen. Kirjan saa maksamalla ko. summan yhdistyksen tilille (PSF, KU 6606 82-2), tilillepanokortissa on mainittava "lintuharrastusoppaan tilaus".

Myös syysmuuttohavainnot kerätään

Mikäli havainnointi- ja vastausaktiiviteetti on riittävä Pohjois-Savossa tehdyistä syysmuuttoa koskevista havainnoista on tarkoitus vastaisuudessa laatia vuosittain katsaus Siivekkääseen. Havaintojen ilmoittamisesta kerrotaan tarkemmin syyskesällä. Muistiin kannattaa kuitenkin merkitä kaikki syysmuuttoa liittyvät havainnot (viimeiset tapaamiskerrat, ensimmäiset havainnot läpimuuttajista, muuton huiput jne.).

Kakkosnumeron viivästytminen

Toimitus pahoittelee syvästi lehden viivästymistä. Myöhästymisen syy on yksinomaan toimitussihteerin, jonka kevään ja kesän lintusesongin aikainen kirjoituspöytäkirja muodostui ylivoimaiseksi esteeksi lehden valmistumiselle.

Siivekkään tilaus ja jäsenmaksut

Siivekäs tulee vain jäsen- tai tilausmaksua vastaan. Tämän numeron välissä oleva tilillepanokortti on merkki siitä, ettet kirjanpitomme mukaan ole maksua suorittanut. Lehden kireä taloudellinen tilanne estää lähettämästä kolmosnumeroa muille kuin jäsen- tai tilausmaksun maksaneille.

POHJOIS-SAVON LINTUMIEHET (PSLM)

PL 205, 70101 KUOPIO 10

HALLITUS 1981

Puheenjohtaja

Juhani Toivanen

Varapuheenjohtaja

Mikko Mönkkönen

Sihteeri

Jorma Tuomainen

Taloudenhoitaja

Veijo Jormalainen

Muut jäsenet

Patrick Hublin

Jukka Kauppinen

Timo Ruotsalainen

JÄSENMAKSUT 1981: Aikulaat 20,-, koululaiset ja opiskelijat 10,-. Jäsenmaksuun sisältyy Siivekäs (ks. etusisäkkö). Jäsenmaksut postipankkiin tilille: KU 6606 82-2, PSLM, 70101 KUO 10.

Yhdistys toimii KLYY:n yhteydessä. Siivekkäset kiinnostuneet KLYY:n jäsenet ottakaa yhteyttä PSLM:n sihteeriiin.

JOUKKOJULKAISU

Pyydetään palauttamaan
jollei vastaanottajaa
tavata. Os. PSLM,
PL 205, 70101 KUO 10